

Literatura română în școală

de Eugen Simion

O tânără filoloagă interesată de soarta literaturii române în școală, mă întreabă dacă *principiul cronologic* este bun sau rău în școală și dacă *principiul estetic* funcționează încă în învățământul nostru sau dacă Eminescu poate fi considerat sau nu poet național. Reproduc, aici, răspunsul meu.

1. Ce părere aveți despre faptul că principiul de studiu cronologic al literaturii române este rezervat, în ciclul liceal, doar claselor a XI-a și a XII-a? Credeți că este suficient timpul alocat? Credeți că, în acest context, este sacrificată literatura română veche?

– Eu cred că „principiul cronologic” – cum îi spuneți – a fost abandonat de mult și de tot. Încă din anii '90. S-a spus că în școală nu trebuie predată *istoria literaturii române*, ci să-i învățăm pe elevi să citească o carte, să le dăm *modele de comunicare*, *fragmente elocvente pentru un gen sau altul*, în fine, ideea era – și, am impresia, ea n-a fost părăsită nici azi – ca să nu împovăram mintea elevului cu date despre epocile revoluate din istoria literaturii, nici să studiem cronologic evoluția literaturii. La ce bun, spun partizanii acestui punct de vedere, ca elevul care lucrează pe internet să-și bată capul cu *Școala Ardeleană*, *Cantemir*, *Budai-Deleanu*, *Heliade-Rădulescu*, *Conachi* și, în genere, cu scriitorii pe care nu-i mai citesc (dacă îi mai citesc) decât istoricii literari? Am auzit întrebarea aceasta (fie vorba între noi, total stupidă, aculturală!) de multe ori. Am impresia că n-a dispărut nici ea din vocabularul *Institutului Științelor Educației*, acela care întocmește programele școlare. Să mai spunem că este o idee total falsă? Că-i o gândire primitivă în învățământ? Mai spun, dar nu știu dacă *decidenții* în această chestiune vor să audă. Până acum n-au dat semne.

Pe scurt: cred că trebuie să-i dăm elevului o idee coerentă despre evoluția literaturii române. Nu cere nimeni ca el să știe, în amănunt, ceea ce a scris Cantemir, dar trebuie ca, înainte de a părăsi liceul, tânărul român să știe de unde se trage, de unde vine limba lui, care sunt personalitățile culturii sale, care a fost mișcarea de idei de la, să zicem, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* (cea mai importantă operă a medievalității românești!) până la Arghezi, E. Lovinescu, Blaga, G. Călinescu, Nichita Stănescu... Dacă nu-i învață în

școală, când o să-i mai învețe? Convingerea mea este că, în formarea unui individ, există un moment (momentul școlarizării sale) când trebuie să cunoască aceste date identitare. Ce va face mai târziu cu ele – îl privește. Este bine ca el să plece în lume însoțit de datele esențiale ale culturii sale și, în genere, de valorile umanismului european.

2. Ce credeți despre renunțarea la studiul monografic al autorilor în favoarea structurării programei pe genuri și specii literare?

– Studiind marii autori și operele fundamentale ale literaturii, se poate face, implicit, și un studiu (mă rog, pot fi prezentate și caracteristicile) unui gen literar. Studiind monografic pe I.L. Caragiale, determină, implicit, caracteristicile și evoluția genului dramatic, în ramura comicului de limbaj, de situație etc. Tendința de a *anonimiza* creatorul în favoarea speciei literare nu-i, după părerea mea, bună. Este o operație de tip structuralist de mâna a doua. Structuraliștii inteligenți, începând cu Roland Barthes, au renunțat demult la acest tip de analiză. Sau, dacă nu, s-au resemnat și au părăsit câmpul de acțiune. Pedagogii noștri postmoderni (vorba vine!) vin, cu schemele lor, cu o întârziere de patru decenii.

3. Care credeți că este impactul reducerii criticii literare din manualele școlare? Dar al studiului în bibliotecă vizând conceperea de fișe de lectură?

– Nu sunt la curent cu eliminarea criticilor literari din manualele școlare. Dacă este așa, e o prostie. Marii critici dau direcția în literatură. Sunt *degetele de lumină* de care vorbește E. Lovinescu, cu privire la Maiorescu, creatorul criticii estetice în cultura noastră. Eliminând criticii din manuale, eliminăm ideile esențiale despre literatură și, mai grav decât atât, eliminăm automat *direcțiile* (adică școlile, curente, generațiile de creație), în specificitatea lor, din literatură. E bine? Nu-i bine deloc.

4. Mai vizează programa școlară studiul literaturii române conform criteriului de valoare estetică?

– Dimpotrivă. Am sentimentul că *esteticul* a fost eliminat de tot din discuție. Când un manual de română (clasa a VI-a) începe cu un text mediocru scris de o prozatoare contemporană, ce idee dăm școlerului nostru despre valoarea estetică a operei?

5. Observați scăderea interesului față de autorii canonici în conceperea manualelor școlare?

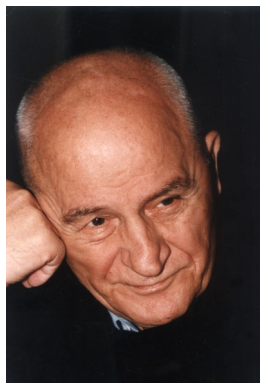
– N-am urmărit problema. Cum? I-am redus și pe canonici? Cu ce rămâne, atunci, literatura română? „Cu patru sau cinci texte prizărite”, cum scrie, spre surprinderea mea, un istoric al literaturii vechi?!

6. Credeți că programele școlare actuale care vizează studiul literaturii române creează spațiu pentru formarea unui sentiment național? Mai este el necesar astăzi?

– Nicidecum. Observ de mult (de câteva decenii) că ideea de *specific național* și, în genere, de tot ceea ce se leagă de identitatea culturii naționale, a devenit stânjenitoare pentru cei care stabilesc programa și spiritul programei școlare în literatură și în istorie. *Istoria* a devenit o *formă de comunicare* și, când te uiți ce este în interiorul ei, vezi un mare gol. Golul istoriei noastre. Părerea mea este că asistăm la un fenomen de *mancrutizare* a noilor generații. Le ștergem, programatic, din cap ideea de națiune, cultură națională, istorie, identitate... Și toate acestea se petrec în numele și sub umbrela *mondializării*... O concepție profund greșită, cu efecte – în timp – extrem de primejdioase. Cei care fac programele și manualele școlare ar trebui să știe că o cultură nu se globalizează, cultura trebuie doar să se *sincronizeze* cu ideile timpului, păstrându-și specificul, valorile, tradițiile spirituale. Altfel dispare din istorie...

O Întrevedere cu Octavian Paler

de Alex Ștefănescu

În anii '80, Octavian Paler avea cele mai înalte funcții și demnități – redactor-șef la *România liberă*, membru în CC al PCR, deputat în Marea Adunare Națională etc. –, dar mai voia ceva: să fie recunoscut ca scriitor. De aceea, ori de câte ori îl vizita vreun critic literar la

România liberă, îl sechestra în biroul lui, asaltându-l cu întrebări în legătură cu viața literară sau copleșindu-l cu o paradă de cultură.

Am fost și eu o dată ținut astfel ostatic. Octavian Paler stătea la un birou pe care se aflau teancuri de cărți, de o înălțime ostentativă și o lampă electrică menită să sugereze scrisul nocturn, iar eu mă foiam într-unul din cele două fotolii care flancau masa din fața biroului. Trecuseră trei sferturi de oră de când ascultam un discurs despre Oedip și Sfynx și tot nu găseam prilejul să-mi iau rămas bun și să plec. Deodată, în încăpere și-a făcut apariția Mariana, secretara lui Paler, cu un castron cu căpșuni în mână. Peste căpșunile proaspăt și bine spălate, fusese presărat zahăr din abundență. Nu mi-a mai venit să plec. Mariana a așezat castronul pe birou, în fața lui Paler, și a părăsit tăcută încăperea.

Spre marea mea dezamăgire, Octavian Paler a început să mănânce căpșunile de unul singur, continuându-și dizertația. Lua câte o căpșună cu două degete, o băga voluptuos în gură și o strivea cu abilitate exact în pauza dintre două fraze. Mustoasele fructe deveneau astfel un fel de semne de punctuație ale interminabilului său discurs. Timp de alte trei sferturi de oră, oratorul infatigabil din fața mea a înghițit astfel, una după alta, toate căpșunile din castron, fără să mă servească și pe mine măcar cu una. La plecare, zăpăcit de ceea ce mi se întâmplase, am găsit cu greu clanța de la ușă.

La mulți ani după consumarea acestui episod, citind *Jurnalul* lui Mircea Zăciu, am găsit o însemnare care mi-a atras imediat atenția: autorul povestește cum, mergând în vizită la Octavian Paler, pe vremea când Octavian Paler era redactor-șef la *România liberă*, l-a găsit pe acesta cu un castron cu caise în față. Cât timp a durat convorbirea – istorisește vexat Mircea Zăciu – Octavian Paler a mâncat imperturbabil toate caisele, fără să-i ofere și lui măcar una.

Întrucât cartea lui Mircea Zăciu a fost citită de multă lume, Octavian Paler s-a simțit dator să explice, în presă, că nu-și amintește întâmplarea și că, dacă lucrurile s-au petrecut cu adevărat așa cum le relatează autorul jurnalului, a fost vorba, fără îndoială, de un accident, regretabil, dar lipsit de semnificație. Oricine poate avea o dată în viață – conchidea moralistul – un moment de neatentie.

STELIAN CONSTANTIN – STELIAN

(3 ianuarie 1904, Câmpina – 18 decembrie 1946, București)

Aspecte inedite privind un scriitor uitat

VI – Prietenii literare câmpinene – URMUZ (I)

In memoriam: Constantin Hârlav (14 mai 1950 – 21 martie 2014)

de Alexandru H. Popa

Aspectele privind „**prietenii literare câmpinene**” le-am cules din „**Jurnalul de copilărie și adolescență**” tipărit târziu, în 1987, la editura Cartea Românească de Geo Bogza[1]. În consemnările adolescentului rebel și nonconformist, risipite în jurnal, vom căuta să refacem momente ale relațiilor de prietenie dintre Stelian Constantin și Geo Bogza, Alexandru Tudor-Miu, Simion Stolnicu, tineri scriitori aflați la începuturile afirmării lor literare.

În ziua de 26 ianuarie 1926, familia lui George Bogza, cum va semna textele literare de început, părăsește localitatea Blejoi din apropierea Ploieștiului pentru a se stabili la Buștenari în apropierea Câmpinii.

Începutul relației de prietenie dintre Stelian Constantin și George Bogza este legată de avatarurile apariției revistei de avangardă **URMUZ**.

Am selectat din [1] însemnările lui Geo Bogza din acea perioadă legate de acest eveniment.

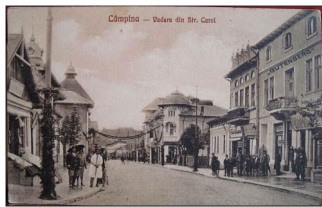
Sâmbătă 9 Aprilie 1927 ([1], pag. 103):

Îmi vine în minte și sunt obsedat de idea înființării la Ploiești a unei reviste de artă nouă, lunară. Pentru 4 pag. 2000 lei ar ajunge. Dar de unde acești bani? Mă plimb pe lună.

Mărți 27 Septembrie 1927 ([1], pag.128):

La prânz plec pe jos la Câmpina. Drum foarte obositor. Vorbesc cu tipograful Gheorghiu despre tipărirea unei reviste.

Mihail S. Gheorghiu era patronul tipografiei Gutenberg din Câmpina care-și avea sediul pe strada Carol I (vezi figura 1).

Vineri 30 Septembrie 1927 ([1], pag. 129):

*Stare sufletească nebuloasă. Mă gândesc să intitulez revista de la Câmpina **Urmuz**.*

Sâmbătă 15 Octombrie 1927 ([1], pag. 131):

La Câmpina tipograful Gheorghiu cere fantastic pentru afișele care să anunțe apariția revistei.

Joi 20 Octombrie 1927 ([1], pag. 131):

La Câmpina la dentist. Apoi comand afișe care

anunță apariția revistei.

Luni 24 Octombrie 1927 ([1], pag.132):

*Mă duc la Câmpina călare pe Mișu, calul de la sifoane; îmi închipui c-am fost cam caraghios. Afișele revistei **Urmuz** sunt admirabile.*

Joi 27 Octombrie 1927 ([1], pag. 132):

Se aduc afișele de la Câmpina. Plănuiam să le stampilez pe toate, însă renunț.

Sâmbătă 29 Octombrie 1927 ([1], pag. 132):

*Afișele **Urmuz** pe fabrică. Conflict cu Ovidiu, care se leagă de ele.*

Ovidiu Bogza (1838 – 1986) fratele mai mare al lui Geo Bogza, împreună au patronat și administrat o “fabricuță de sifoane” la Buștenari.

Miercuri 2 Noiembrie 1927 ([1], pag. 133):

*Dis de dimineață Mica începe tapajul că îmi cheltui banii cu **Urmuz**.*

Doctorul pleacă la Ploiești, București, Târgoviște cu afișe și să trateze cu chioșcarii.

Mica – Elena Rhea – Silvia Bogza (născuta Georgescu) mama lui Geo Bogza [3].

Duminica 6 Noiembrie 1927 ([1], pag. 133):

Adun toate afișele pe care le etalasem în Buștenari și le dau foc.

Sâmbătă 19 Noiembrie 1927 ([1], pag. 135):

*La Câmpina. Iau calul meșterului Gheorghe, care a mers admirabil. Îmi iau haina de piele. La tipografie, cunoștința cu profesorul Stelian Constantin, știut după nume din reviste. Vrea să scoată și el o revistă literară. Îmi propune ca redacția lui **Urmuz** să o fac la el.*

*Cunosc apoi pe Tudorescu Miu, care scrisese la **Contemporanul**. Nici nu m-aș fi așteptat ca în Câmpina să fie atâția poeți.*

În toate cele cinci numere ale revistei **Urmuz** este trecută adresa redacției din Câmpina **Strada Carol 80**, unde locuia Stelian Constantin. Tudorescu Miu – Alexandru TudorMiu (1901-1961) – poet, scriitor și ziarist, devenit prieten cu Geo Bogza, va fi cooptat pentru scrierea revistei **Urmuz**, începând cu numărul trei al acesteia [1,4].

GALERIA MARILOR EPIGRAMIȘTI

de Constantin Tudorache

GHEORGHE PENCIU (X)

(12.01.1926-02.04.2011)

(Fragment din cartea *Popasuri umoristice*)

Continuare din numărul trecut

Neoplasm mamar

Contactasem o gripă virotică și, în ciuda aspirinelor luate cu nemiluita și a pitamidoanelor ingerate de multe ori pe stomacul gol, băteam pasul pe loc, temperatura rămânând constant între 37 și 38 de grade. Doctorița institutului nostru, femeie cam la 40 de ani, mă ascultă cu stetoscopul, mă suci cam de vreo două ori sau de trei și apoi, cu autoritate profesională, îmi spune: „Știi că ai o țâțică mai mare? Vino, dragă Viorica (era asistenta cabinetului, o fătucă oacheșă de vreo 25 de primăveri), vino să vezi și tu țâțica domnului Penciu, caz tipic de „neoplasm mamar”. Mă pipăiră amândouă, în ciuda sperieturii mele de zile mari. –E bine să te duci la Policlinica cu plată din Batiștei, la prof Ics, să-ți faci un consult mai atent, îmi spuse doctorița, trecând încă o dată cu mâna-i catifelată peste „țâțica” mea, căutând să nu mă sperie prea tare. Spune-i că vii din partea doamnei Ederly, iar el îți va pune diagnosticul exact și, eventual, dacă e cazul de citostatice sau nu. Ei, hai, nu te speria, dar mai bine îi dau eu un telefon să te scutesc de cozile de acolo. Citostatice? – mi-am zis în sinea mea- dar asta înseamnă 99 la sută cancer, ce mai la vale, și un fior îmi trecu prin șira spinării. Nu mai spun că vestea s-a răspândit ca fulgerul și, mai toate colegile mele, când mă întâlneau, se uitau compătimitor la mine și își spuneau: „Este omul cu „țâțica”, săracu' de el, n-a împlinit nici 50 de ani și i s-a dus firul, nu vezi ce galben arată?”. La casieria institutului, la fel: „Făceți-i loc mai în față, că n-o fi moarte de om, nu vedeți că-l suflă vântul? Este omul cu „țâțica”, ce vă uitați așa la el?” Ba o vecină mai curioasă, aflând de necazul meu, nu știu de unde, ținu să mă încurajeze: „Fiți tare, domnule Penciu, în fond toți avem câte ceva. Toți murim de o boală sau de alta. Ce, dumneata ești Costel al lui Văduvitu, care s-a dus săracu', la două luni după operație?” În săptămâna următoare m-am dus la policlinica din Batiștei, la renumitul prof. dr. Ics (memoria îmi joacă feste), care, după un control sumar, mă luă în primire: -Ai noroc tinere, că ești într-o fază incipientă, ganglionii auxiliari sunt la locul lor, nu se simt la palpate și, după cât observ, ai ceva temperatură, dar ne semnificativă, o poți duce bine pe picioare. O operație, însă, te-ar scuti de la multe necazuri, dar pentru asta trebuie să-ți faci neapărat mamografia. Uite, ai aici recomandarea mea către dr. Ygrec, de la Institutul de Oncologie; el te va programa când ai s-o faci și când vei fi operat. Dar până atunci regim alimentar strict, fără grăsimi, fără sare, fără băuturi alcoolice și, mai ales, fără femei. Nici la plajă nu te-aș sfătui să te duci, că-ți înrăutățește situația. Ți-o

spun deschis, cu boala asta nu e de glumit. Chiar în ziua următoare, în postura de viitor îngerăș, m-am prezentat la înalta poartă a purgatorului Hipocratic. Doctorul Ygrec, un om mărunțel, cam de 60 de ani, mă pipăi și el vreo 4-5 minute și-mi spuse grav: „Peste o lună te programez pentru operație, deocamdată nu am paturi disponibile. Te asigur că vei arăta ca un nou născut!” Și-mi arată un album cu o mulțime de pectorali operați, care tare mai aduceau cu picturile lui Picasso. „Nu-i așa că sunt estetice?”, îmi spuse el. „Ehei... și-aici se face artă! Privește fotografia aceasta, se mai cunosc inciziile făcute? traseele bisturii? Nici vorbă. O incizie de bisturiu se aseamănă cu zvâcniturile de pensulă ale unui mare maestru. Dar deocamdată, du-te dumneata și fă mamografia”. O soră mă înhăță de-o aripă și mă predă doctoriței de specialitate pe baza unui bon, tare asemănător cu bonurile noastre de la institut. –Dezbracă-te până la brâu! rosti vestala lui Hipocrate imperturbabil. Țăța mai sus și capul spre dreapta. Așa... acum o să facem o poză în profunzime. Îți plac fotografiile? S-ar zice că ai săni de fecioară nedată la păcat. Vino dumneata săptămâna viitoare după rezultat. Mă găsești aici în tura de după masă. La serviciu devenisem un mit: „Omul cu țâțica”. Toți așteptau deznodământul care nu putea să ducă decât la „veșnica lui pomenire”. Îi simțeam privindu-mă pe furis, iar o colegă mai îndrăzneată, îi sugeră soției mele, că dac-o fi și-o fi, are ea niște relații la „Pompe funebre”, care-mi va face o înmormântare la prețuri avantajoase. Dacă vrea fanfară, aduce ea și fanfară, că e verișoară cu comandantul fanfarei militare „Eternitatea”. După o săptămână, minune! Ducându-mă să iau rezultatul, cu suflul în nodat în batistă, numai că o aud pe doctoriță că-mi spune: -N-ai domnule, nicio tumoră malignă, niciun neoplasm. E de natură endocrină și te-aș sfătui să fii mai atent cu soția dumitale, care, de, e tinerică și plină de șarm. Nu știu cum te-o fi luat pe dumneata că e numai nerv și spumă. Îmi venea s-o pup pe doctoriță, dar cum eram un timid incurabil, am luat rezultatul mamografiei și, mulțumindu-i adepților lui Hipocrate, Radu m-a chemat! La câteva zile primesc un telefon de la onorabilul doctor profesor, că i s-a făcut liber un pat. –Nu vii domnule să te operez? Pentru că nu-ți pot garanta mai târziu dacă o mai pot face. Am pacienți mulți care își așteaptă rândul și, crede-mă, sunt mult mai gravi. –Nu mai vin, domnule profesor – rostii eu, trezindu-se umoristul din mine- aștept să-mi crească și cealaltă „țâțică” și poate le operez pe amândouă.

*

Pe marginea unei amintiri

Ne venise de curând, ca profesoară de limba română, o doamnă înaltă, cu siluetă de amforă bizantină și cu vocea catifelată ca puritatea crinilor abia înfloriți. Eram cu toții parcă hipnotizați la orele ei și învățam din plăcerea de a fi priviți preț de o clipă cu ochii ei albaștri, culoarea cerului primăvara. Nu-mi aduc aminte să fi fost cineva tentat să copieze la orele ei și nici să fi fost

pedepsit cineva pentru vreo abatere. Căzuse peste noi un noroc porcesc să o avem și ca dirigintă de clasă, unde fiecare elev avea șansa să relateze câte ceva din viața lui. Făcuse din noi o familie fără să simțim. Într-o zi, la începutul dulce al trimestrului al treilea, ca într-o doară, mă întrebă și pe mine: - Tu, Penciuile, nu ai nimic de povestit, nu ai făcut nicio faptă bună sau rea; chiar nu ți s-a întâmplat nimic, nimic? -Știu eu, doamnă, răspunsei tare îmbujorat, ocolind iscoditoarea privire a profesoarei, care mă prinsese pe picior greșit... Poate o amintire, dar e tare mult de atunci. Eram în clasa a V-a. După o iarnă geroasă, istorică după ravagiile ei cu gripe de tot soiul, venise primăvara cu toate nostalgiile ei. Zarzării înfloriseră, iar mugurii liliacului dădeau să pleznească din verdele lor crud. O bucurie fără margini pusese stăpânire pe mine și, pentru prima dată în viață, mi s-a părut că pereții mă apasă și trebuie să evaderez. Numi puneam problema consecințelor. Mi-am strâns cele câteva cărți pe care le aveam în bancă și, ca un apucat, am luat drumul Cișmigiului, care încântase atâtea generații înaintea mea. Ce dulce mi se părea viața! În tramvai mi-am scotocit buzunarele să văd dacă mai am vreo para, pentru o plimbare cu barca, măcar o jumătate de oră. Nu, nu aveam, dar nu era nimic. Eram obișnuit cu viața săracă de bursier. Mă bucuram și de colțul de rai pe care mi-l oferea tinerețea mea. Mă pregăteam să cobor la Liceul Lazăr, când, de jos, auzii un geamăt nestăpânit de durere care mă opri o clipă locului. Doamna care coborâse înaintea mea, își luxase piciorul și stătea sprijinită de un stâlp metalic, așteptând de undeva un ajutor care i se refuza prin indiferența semenilor ei. Lașitatea colectivă mi s-a părut strigătoare la cer. Am coborât și m-am apropiat timid întrebând-o cu stângăcie mai degrabă copilărească, ținând cont de situația în care se găsea: -Doamnă, vă pot fi de folos cu ceva? -Tinare, stau pe strada Sf. Constantin, la doi pași de aici, ai face un mare bine dacă m-ai ajuta să ajung până acasă, crede-mă, mi-e rău și văd că nimeni nu este dispus să mă ajute. Am ajutat-o! Poate a fost, că eram mic, dar pentru prima dată în viața mea de școlar mă bucuram pentru fapta mea. Uitasem Cișmigiul cu liliacul abia înflorit, uitasem de magnolii, de bărcile mele purtate de gânduri, uitasem de izvorul lui Eminescu, unde se găseau gălăgioasele fete de la Liceul Carmen Sylva, uitasem de tot... Ei, vedeți doamnă, am ajutat o străină, care mi s-a părut o zeiță nepământeană. Ochii albaștri ai dirigintei mele se umeziră, ca sub povara unei amintiri, și, luând un trandafir dintr-un buchet abia primit, veni spre mine și rosti: -Primește-l Penciuile, și te felicit, că eu am fost străina aceea!

*

Un palton de pomină

Să fi tot fost iarna anilor 1982-1983, când, împreună cu câțiva colegi de-ai mei, înrăiți epigramiști ca și mine, ne pregăteam să dăm un spectacol, de satiră și umor, la Casa Centrală a Armatei. Trupa de aspiranți ai magiei umorului era condusă de scriitorul Alexandru Barbu Emandi, mare admirator al poantelor cu dichis și autorul libretului de operetă: „Lăsați-mă să cânt!”

Prezența lui Clenciu era o surpriză pentru Barbu Emandi, care nu-i putuse ierta celebra epigramă făcută cu câțiva ani înapoi, în orașul fentelor lui Dobrin, la un pahar cu vin: *La Pitești, în toi agapa/ Dialog între miopi:/-Ăsta-i Barbu cel cu Groapa?/- Nu, e cel ce dă în gropi!* (n.n:totuși, la această epigramă, Barbu Emandi a răspuns astfel: *Le răspund la cei miopi/ Ce mă iau cam în răspar:/ Eu sunt cel ce dă în gropi./ Dar... în gropile cu păr!* Atunci, Giuseppe Navarra, prezent la acea întâlnire a completat: *Barbu-a spus un adevăr/ Și îl iau așa cum e:/ Dă în gropile cu păr;/ Dar n-a precizat cu ce.)* Revenind la spectacolul propus, public era și nu prea, datorită sălii neîncălzite de câteva săptămâni și a curentului care circula lejer de-a lungul scaunelor goale. Era și o iarnă a dracului, a jigăniilor, ce te îndemna la chibzuință și la o oală cu vin fiert amirosind a mirodenii. Ca un făcut, în seara aceea eram invitat și la un coleg, cu care nu mă mai văzusem de un car de ani, așa că stăteam ca pe ghimpi tot uitându-mă la ceas. Lângă mine se aciuiseră, ca mai totdeauna, Al. Clenciu, pus la patru ace, într-un elegant costum maroniu, de credeai că se duce la peștit. Un miros fin de lavandă se răspândea în toate nările din jurul său pe o suprafață de 25-30 de metri pătrați. -Măi nea Sandule, -zic eu- am vorbit cu Barbu Emandi să mă programeze pe scenă printre primii. Ai grijă ce se întâmplă după plecarea mea și mă faci o „sârmă”, că publicul îl numeri pe degete. -Du-te dom'le, că nu s-o face gaură-n cer- rosti maestrul de netăgăduit al *Idolilor cu crampoane*. Nici eu nu stau prea mult că mi-a înțepenit spinarea pe scaunele astea păcătoase. Noroc că, la plecare, am un palton mai grosior, de zile mari, altfel aș muri de frig, ca să zic așa. Trecuse un minut, două, de când mă apucasem la taifas, când Gabriel Teodorescu îmi dădu un ghiont de-l simți până la cele mai sensibile măruntaie. Mare glumeț și Gabriel Teodorescu acesta: până în 1948, semna în revistele „Pițigoiul”, „Papagalul”, „Umorul”, sub pseudonimele: „Don Gabriel”, Costache Sacăz”, Ilie Clocitoare” și altele. Scosese și o revistă umoristică „Musca”, dar care a falimentat după trei numere. Din doi pași am fost pe scenă, renunțând la cupletele pe care le pregătisem, fiind public puțin și eu în criză de timp. A urmat după număr câteva aplauze anemice, care nu mă interesau și am zbughit-o către garderoba destinată actorilor, unde ne lăsasem binefăcătoarele paltoane. Înăuntru era o lumină difuză de puteai s-o tai cu cuțitul și să o pui pe pâine. Am nimerit fularul meu galben de mohair, căciula neagră de nutrie, pe care mi-o tot invidia Clenciu, paltonul așezat sub fular și, urmărit de persecuția ceasului care se apropia de 20, Radu m-a chemat. Am avut noroc că în Piața Universității staționa un troleibuz 92, care m-a adus la o aruncătură de băț de casă. La coborâre, ce mi-am zis: să n-o mai scol, sau s-o deranjez pe nevastă-mea cu cheile, hai să descui eu. Dar, stupoare! Bag mâna în buzunar și dau peste un plic cu zece caricaturi. Măi să fie - mi-am zis eu - cine să-mi fi făcut asemenea farsă? Controlez și al doilea buzunar și dau peste niște chei, care erau departe de a fi ale mele. Într-o clipă mi-am dat seama că luasem paltonul lui Clenciu, din greșeală.

Probabil că îl pusese peste al meu și, stofa fiind asemănătoare, l-am confundat. Ce era să mai fac? Să mă întorc, era peste puțină. Nu aș mai fi găsit pe nimeni la teatru. M-am dus acasă unde mă aștepta nevastă-mea ca un cazan aflat sub presiune, să mă mănânce nu alta. -Pe cine ai dezbrăcat, măi nepriceputule? Nu vezi că paltonul ți-atâră ca antiriuul părintelui Pafnutie, de la Coțofenii de sus? Al cui e mă...și să nu mă minți că nu știu ce-ți fac dracii mei! Ah, Doamne! Rău m-ai blestemat! -Este al lui Clenciu, spusei spășit de cataclismul ce dăduse peste mine; l-am luat din greșeală. Era întuneric la garderobă. -Dar tu nu ai ochi, mă? Ți-au plecat cu sorcova? Pe ce lume trăiești? Fă bine și dă omului un telefon, să nu creadă, Doamne ferește, că i l-ai furat, că ești în stare! De la musafiri mută-ți gândul, nu mai putem merge în halul în care ești. Te scuzi tu într-un fel. Constatând că nevasta mea mai coborâse din tonul provocator de acumulări seismice, am dat telefon la Casa Armatei, dar maestrul era pe scenă. Mi-a răspuns regretatul actor Petre Asan, cândva în trupa lui Tănase, care, aflând isprava mea, improvizează pe loc un catren: *Ce spui tu, străine? Clenciu e pe scenă/ Spune epigrame, fără nicio jenă/ Ar fi fost mai bine, circula și zvonul,/ De-i luai talentul, și-i lăsați paltonul.* Surpriza pentru meșteșugarul *Idolilor cu crampoane* a fost colosală. Mai întâi paltonul meu îi ajunge cu o palmă deasupra genunchilor, mânecile aproape de cot, iar spatele pârâia din toate încheieturile, ca o haină cumpărată de la „Taica Lazăr”. Când l-a văzut soția, mai, mai să leșine! Te

pomenești Sandule, că ai căzut pe undeva și te-au dezbrăcat hoții. Vino să te miros, că cine știe unde te-ai îmbătat de arăți în halul acesta. Dar nu miroși a alcool! Du-te repede la Miliție și anunță că ți s-a furat paltonul, că lumea e plină de hoți în ziua de azi. Din starea de încrâncenare, tot eu l-am scos pe maestrul Clenciu, dându-i telefon soției și explicându-i traseul buclucașului palton. Mi-am cerut scuzele de rigoare și, la orele 8 dimineața, mă găseam în apartamentul lui Clenciu, cu paltonul ca scos din cutie. Dar de atunci maestrul a avut grijă să nu mai pună paltonul peste al meu, dând apă la moară altor colegi să șușotească, în ironie, că altceva trebuia să-i iau, nu paltonul, cărora le-am răspuns: *Sunt vinovat, v-o spun pe șleau/ E-o pată pe onoarea mea!/ Eu spada aș fi vrut să-i iau,/ Dar, din păcate, n-o avea.*

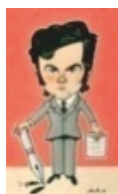
*

Amintesc un schimb de epigrame pe care Gheorghe Penciu l-a avut cu Mircea Trifu, pe atunci președintele Clubului „Cincinat Pavelescu”. Mircea Trifu era un bărbat înalt și plăcut la înfățișare. Penciu i-a adresat lui Trifu, o epigramă, cu subtitlul „Lui Mircea Trifu a cărui înălțime impune”: *Pornit pe constatări subtile,/ Lui Trifu, omul de doi metri,/ Eu nu i-ș cere niște kile,/ Ci, numai câțiva centimetri.* La această epigramă Mircea Trifu îi răspunde lui Gh. Penciu: *Epigramiști înalți ca mine/ Sunt rari amice, știi prea bine,/ În schimb, de-aceia mărunței,/ Ca, știm noi cine, sunt câți vrei.*

Va urma

Răsfoiri și comentarii

de Constantin Tudorache

Autorul văzut de Al. Clenciu

Slalom printre aforisme

În zilele de 3-5 octombrie 2019, la Tecuci, a avut loc Ediția a III-a a *Festivalului Internațional al Aforismului pentru românii de pretutindeni*. Cu acest prilej s-a editat o *Antologie de aforisme*, în selecția organizatorului, Vasile Ghica. În acest număr al revistei „Atitudini” vom face o incursiune prin cartea respectivă, prezentând unele aforisme, armonizându-le cu epigrame.

Începem cu un aforism de Vasile Ghica: „Când ești pe jar, se vor găsi oricând câțiva cunoscuți care să-ți întindă o mână de... surcele”. Conectăm aici cunoscuta expresie „O, sancta simplicitas!”, rostită de reformatorul religios ceh Jan Hus, condamnat la moarte și ars pe rug în 1425. Jan Hus a spus aceste cuvinte când o bătrână a pus niște vreascuri pe rugul lui, gândind că săvârșește o faptă bună, răsplătită de biserică.

*

Același Vasile Ghica afirmă: „Misoginii susțin că

și lui Scaraoțki, tot femeile i-au pus coarne”. În biserica romano-catolică, din Băile Herculane, se află multe pilde, citate și aforisme. De acolo am notat următorul pansu: „Când două femei stau la bârfă, dracul își ia notițe”.

*

Deviza actorului gorjean, autor de aforisme, Gheorghe Drăghescu este: „Să nu-ți faci rol cioplit!”. Același Gheorghe Drăghescu spune: „Întâlnim oameni care nu sunt capabili să dăruiască, dar și oameni care nu sunt capabili să primească”. Scriam, în urmă cu câțiva ani, următoarea „Povață”, pe această temă:

*În timpul existenței, efemere,
Pe lângă cele bune și firești,
Învață strategia de a cere
Și arta de a ști să dăruiești.*

*

Ca un profesionist al scenei, tot actorul Gheorghe Drăghescu, formulează și acest aforism: „Dragostea de a juca un personaj, naște alt personaj”. În completarea celor spuse de Gheorghe Drăghescu, redau un pasaj din volumul meu, „Răsfoiri și comentarii”, recent apărut la Editura Amanda Edit: „În cartea „Munca actorului cu sine însuși” marele profesor, regizor, teoretician și

inovator în arta actoricească, rusul Konstantin Stanislavski, instruia actorii să folosească memoria afectivă pentru a portretiza în mod natural emoțiile personajelor, să trăiască emoția și să intre în pielea personajelor pe care le interpretează. Konstantin Stanislavski mai vorbea despre sistemul ”magicului dacă”, adică fiecare actor să-și pună întrebarea: ”Ce aș fi făcut eu, dacă m-aș fi aflat în situația personajului meu?” Stanislavski a revoluționat lumea teatrului. Marii actori de la Hollywood au studiat după cursurile lui Stanislavski. Învățați de profesorii lor să intre în pielea personajelor pe care le jucau, mulți mari actori intrau, ca pe un drum cu sens unic, în rolurile încredințate de regizori. Astfel marea actriță Lucia Sturdza-Bulandra, adepta acestei teorii, avea să declare: ”Cariera mea în teatru a însemnat drumul de la teatralism la firesc”.

*

Gheorghe Drăghescu, ne mai spune: „În lumea imaginarii trebuie să umbli desculț”. Iată un vers, dintr-un poem scris de brăileanul Condruf Păun: „Fără ezitări/ am intrat desculț/ pe ogorul magic al poeziei”. Un alt brăilean, doctorul Gheorghe Leu, are un gând, pe aceeași temă: ”Uneori versurile apar în picioarele goale, dar criticii se uită doar la bătăături”. Să ne amintim ce spunea Nichita Stănescu: ”Tu să nu te tragi cu mine de șireturi, pentru că eu mă port desculț”.

*

Rămânem în lumea teatrului, citind acest aforism de la François Vacluse, un cunoscut lingvist francez: ”Când iluzia spectatorului devine cea a actorului, piesa s-a terminat”. Conectez, în reluare, un panseu din cartea ”Morale singure” de Ion Busuioc: ”În unele piese, decât actor, e mai greu să fii spectator”.

*

”Actorul crede că minte, dar masca sa spune adevărul”, e de părere François Vacluse. Reamintesc epigrama ”Viața e un carnaval”, scrisă de subsemnatul:

*Și ploaia, și vântul și valul
Cu mult mai ușor le suportă,
Când știi să-ți alegi carnavalul
Și masca pe care s-o porți.*

*

De la același François Vacluse să citim și acest gând: „Poezia nu se lasă tradusă; lumea nu-i deci decât un poem, de altminteri indescifrabil”. Consider potrivit să atașez aici o zicere a lui Nichita Stănescu, din *Fiziologia poeziei*: „Poezia nu se scrie într-o limbă anume, ci într-un suflet anume”.

*

Tot François Vacluse ne spune în această ”Teologie negativă”: *Aforismului nu-i trebuie niciun Crez, o gumă-i de ajuns*. Îndrăznesc să apropiu de această idee, epigrama mea, intitulată, ”Unui scriitor”:

*Întâi a scris, apoi a șters,
Și iar a scris și iară șters-a,
Văzând că nici așa n-a mers
A încercat și vice-versa.*

*

Ca un Tractatus Logico-Philosophicus(TLP),

François Vacluse ne recomandă: ”Despre ceea ce nu poți vorbi, mai ales să nu taci”. Într-unul din cele 1500 de ”Gânduri nepieptănate”, Stanislaw Jerzy Lec spune: ”Cei ce nu au nimic de spus, să tacă, numai așa pot întări, muzical, corul umanității”.

*

Rămânem la François Vacluse, să citim și acest ”Surf hugolian”: *Cu cât ai impresia că navighezi mai bine, cu atât te îneci la mal*. Atașez aici un panseu scris de subsemnatul: ”Mai repede te îneci de pe mal, decât de pe val”.

*

„Dacă vrei să-ți construiești o casă durabilă, învață mai întâi cum se face cărămida”, este un aforism scris de tecuceanul Dan Movileanu. Unui scriitor din lumea epigramei, ”mare maestru al plagiatului”, i-am dedicat catrenul următor, tipărit pe coperta a IV-a a cărții ”Ce scrii tu azi, eu am citit de ieri”:

*Cu bustul său, în bronz turnat,
Privind spre zări îndepărtate,
Stă azi pe sochul ridicat
Din cărămizile furate.*

*

Tot Dan Movileanu, spune în acest aforism: „Din păcate nu avem nici medici, nici medicamente pentru proști”. La un recent concurs de epigrame, am scris acest catren, intitulat „Goliciuni”:

*Două maladii, virale,
Nu se vindecă, în veci:
Boala capetelor seci
Și a sufletelor goale!*

*

„M-am născut plângând. Știam ce mă așteaptă”, declară scriitorul gălățean Pompiliu Comșa. Să ne amintim ce spunea Nichita Stănescu: „prin urlatul nașterii ne opunem morții”. Facem aici o joncțiune cu un catren, intitulat „Copilul”, scris de Corneliu Păunescu:

*Îl vezi și sufletu-ți renaște,
Că-i dulce ca o pară coaptă
Și țipă chiar de când se naște,
De parcă știe ce-l așteaptă!*

Mai redau și catrenul ”Reflecție”, scris de subsemnatul:

*În lumea aceasta opacă,
Din Marele Templu Divin,
Mi-e milă de cei care pleacă
Și-i plâng pe acei care vin.*

Adăugăm un aforism despre copilărie, scris de Ionuț Caragea: ”Drumul spre nemurire are culorile creioanelor cu care ne-am desenat copilăria”.

*

Un aforism de la Valeriu Butulescu: „Trebuie schimbată Constituția. Să candideze numai cei cinstiți! Și să vedeți ce repede se vor număra voturile!” Aici, consider potrivit să amintesc epigrama subsemnatului, intitulată „Referendum”:

*Nu ar trebui lăsat
Un nebun să candideze
La o funcție în Stat*

Și nici prostul să voteze.

*

Tot Valeriu Butulescu spune: „Știam că democrația va deschide Cutia Pandorei. Dar nu credeam să iasă atâția monștri”. Leg de acest aforism epigrama ”Cutia Pandorei”, din cartea mea „Antidot pentru tristețe:

*Atât de bine ancorate,
Sunt relele pe-acest pământ,
Încât, de vrei să faci dreptate,
Te lupți cu morile de vânt.*

*

Rămânem la Valeriu Butulescu să mai citim și acest aforism: „Așteptăm politicianul perfect. Magicianul cinstit, care să scoată iepuri de aur din pălăria roasă a Bugetului de Stat”. Conectăm un aforism al celebrului economist american Milton Friedman: „Puneți Guvernul să administreze Deșertul Sahara, și în cinci ani vom avea criză de nisip”.

*

Un alt aforism de la Valeriu Butulescu: „Cu paiate în frunte, niciun popor nu a scris pagini mărețe de istorie”. Anexez la acest aforism următoarea epigramă, intitulată „Utopie”, scrisă de subsemnatul:

*Într-o lume de paiate,
Pentru cine să te lupți,
Când și slugile sunt hoațe,
Și stăpânii sunt corupți?!*

*

„Când am început să scriu și eu ceva mai bine, constat că nu mai citește nimeni”, spune Vasile Ghica. Conectez aici epigrama, intitulată „Întrebare”, din

cartea mea „Antidot pentru tristețe:

*Azi, când toate-s cenușii,
Zău că te întrebi, prostește:
Pentru cine să mai scrii,
Dacă nimeni nu citește?*

Nu pot omite următorul aforism al lui Efim Tarlapan: ”Unii scriu o dată pentru totdeauna, alții scriu totdeauna pentru niciodată”.

*

Un panseu de la poetul ploieștean, Ion Stratan, discipol al lui Nichita Stănescu: „Părul și-a trăit viața, și-a mâncat mătreața”. Conectăm aici o epigramă scrisă de Radu D. Rosetti:

*Capetele unor oameni
Au produs ceva în viață:
Numai capul dumitale
N-a produs decât... mătreață!*

Și un aforism de la botoșăneanul Mircea Oprea: „Chelul? I-a pus Dumnezeu mâna în cap, iar când și-a luat-o, și-a luat-o cu părul lui cu tot”. Amintim, pe tema cheliei, două epigrame scrise de Mircea Ionescu-Quintus. Prima se intitulează „Ereditară”:

*De la părinți, precum se știe,
Iei duh și fizionomie;
Era prea mare ironia
Să-mi lase tata doar chelia.
Cea de-a doua este o „Mărturie mincinoasă”:
Jur să spun tot adevărul
Despre inculpata Lia
Și de mint, să-mi cadă părul!
Astfel apăru... chelia.*

ANTIDOT PENTRU TRISTEȚE. . .

de Constantin Ardeleanu

Ce uimitor „Antidot pentru tristețe” e cartea cunoscutului epigramist Constantin Tudorache „Moartea este o minciună” (ed. Amanda Edit, București, 2018)! Lista personală a autorilor de faimă ploieșteni, apreciați la superlativ de mine (republicanul Candiano Popescu, ajuns adjutant domnesc al lui Carol I, formidabilul literat I.L. Caragiale, criticul de o moderație aristocratică, Eugen Simion, familia umorului absolut a epigramiștilor din ramura Ionescu Quintus, poetul nodurilor și semnelor Nichita Stănescu), se suplimentează cu un pătrunzător cercetător al fenomenului literar, Constantin Tudorache.

Fiind președintele unui comitet de jurizare al concursului Festivalului Internațional de Aforisme de la Tecuci (Octombrie 2019), s-a dovedit a fi o arhivă vie a tot ceea ce s-a creat pe linia „genurilor scurte” în România (eu numindu-l „Mister Copy-Paste”), identificând prompt orice influență voită

sau întâmplătoare a unor autori „însușiți”. Dacă acest meșteșug ținea de memorie, lectură și intuiție, abordarea „minciunii” fundamentale a vieții se dovedește a fi o probă de erudiție, interpretare filosofică și apelare la gândirea unor mari creatori. „Moartea este o minciună”, această formulare paradoxală, e un vers din Macedonski („Apa cântă în fântână/ Și cu trestia se-ngână./ Iar sub soare sau sub lună/ Moartea este o minciună”).

Ce distanță uriașă există între sentința poetului vestitelor „Nopti” și reflecția lui Michelangelo: „Nu port în mine niciun gând în care să nu fie dăltuită moartea”! Și de la credo-ul american conform căruia moartea ar fi „o poartă între lumea aceasta și lumea cealaltă”, Constantin Tudorache ne trece prin toată filosofia lumii, neuitând a implica o mare exegetă a Morții „mincinoase”: Religia.

Numai din credința ploieșteanului astral

Nichita, nu întâmplător cel mai invocat dintre autorii acestor „respirări” de mare profunzime, se poate alcătui un poem pe care l-aș intitula „Viață și moarte. Adevăr și minciună”: „A nu fi este starea eternă/ Viața este o scurtă absență între două inexistențe/ Prin urlatul nașterii ne opunem morții/ În fiecare zi trecem prin ziua nașterii noastre, cât și prin ziua morții noastre/ Sufletul este un trib de unul singur și o piramidă fără nicio piatră/ Noi suntem clipa care a trecut prin poarta existenței/ Tot ce este în noi ca simț, e o fereastră și o fugă de moarte/ Visează-te pe tine însuși, ca să te poți regăsi când te trezești/ Dacă timpul ar fi avut frunze, ce toamnă!” Și spre finalul „cärticicăi” (așa o numește autorul, oferindu-ne o pistă falsă minimalizantă a unei realizări de excepție), Constantin Tudorache își cheamă cavalerii „genului minor” al epigramei să dea lovituri majore acestei obsesii de ne evitat a oricărei vieți. „În goana vieții// Din zori, în noapte tot o apă,/ Și-n șirul zilelor la fel;/ Aleargă omul către groapă,/ De iese sufletul din el” (Nicolae Ghițescu).

Vom avea grijă să facem o „Inscripție pe o cruce// Viața-i lucru iluzoriu./ Ireal și sugestiv,/ Căci ne naștem provizoriu/ Și murim definitiv”. (Dan Căpruciu). În disperare de cauză, George Petrone vine cu o „Rugă” salvatoare: „Dacă ții puțin la noi,/ Naltule PreaSfinte,/ Lumea aia de apoi/ Pune-o înainte!” Cei mai prevăzători se îngrijesc, în felul lor, și de posteritate: „Pe lângă locul meu de veci,/ Prin cimitir de faci o tură,/ Te rog pășește pe poteci,/ Să nu mă calci pe bătătură”. (Ștefan Șerban).

Reflexele de pe Pământ își continuă sarabanda și în lumea umbrelor: „Cum nu avea în el nimica sfânt/ Trăind doar în beție și delir,/ Ieri dezbină o lume pe Pământ,/ Iar azi instigă morții-n cimitir”. (Constantin Tudorache). După ce „Doamna cu coasa” (Aglaiă, în Tazlăul meu natal) este luată peste picior, te cuprinde o poftă nebună de viață. Dar ai grijă, cum susținea antrenorul Teașcă, să nu cumva să mori într-o zi de luni, ca să-ți meargă prost toată săptămâna...

CORESPONDENȚA POETULUI GRIGORE ARBORE CU BASARAB NICOLESCU (X)

de Traian D. Lazăr

Basarab Nicolescu (Wikimedia Common)

Cercul este vicios, argumentele fiind simple: serviciu nu are fiindcă soțul e plecat (explicația e cu totul alta), băiatul e departe pentru că nu are bani (iar dacă ar avea bani, adică serviciu, nu ar avea timp să-l ducă la școală etc). În mod tulbure însă, poate în subconștient, îi convine situația de „victimă”, căci altfel nu se explică de ce nu acceptă orice meserie onorabilă (și sunt destule), capabilă să facă din ea, ceea ce ar trebui să fie dacă se consideră abandonată, o mamă.

Facem însă cazuistică inutilă. Ea visează un serviciu „ca la radio”, adică fără program. Regret, dar în țară nu

se mai găsesc, în ultima vreme cel puțin, asemenea servicii. Anda pleacă la ora 6,30 și se întoarce frântă la ora 16. După amiaza lucrează și își face probleme că se descalifică profesional din cauza serviciului. Și așa procedează multă și multă lume.

Nu sunt un naiv. Când i-am spus că îi trimit banii, i-am accentuat că între mine și tine nu există nici un fel de înțelegere în acest sens. Anda i-a trimis și zilele acestea un mandat similar.

Eu am să-i scriu zilele acestea o ilustrată Gabrielei, în care îi voi spune că nefiind sigur că voi fi de Crăciun acasă, să considere ceea ce i-am trimis ca fiind cadoul meu pentru Bogdan. Este deci clar: dacă îi scrii, răspunde-i că nu ai nici-o înțelegere cu mine și că „gestul” meu se prea poate să fie emanația simpatiei pentru puști și mai puțin sau se prea poate, pentru propriile ei dificultăți.

Celelalte probleme ale ei personale nu mă preocupă decât în măsura în care ție îți produc neplăceri.

Vezi, ți-o spun deschis, deși poate mă înșel: am avut pe undeva impresia că a sperat, prelungind divorțul, că va putea să vină în străinătate. Ce să facă acolo, nu știu. Poate fi doar o iluzie a mea? Oricum, ultima dată am întrebat-o pe șleau dacă și-a făcut o atare socoteală și a negat indecis mirată.

În ce privește relațiile dintre voi și încurcăturile în care încercând să te atragă pe tine m-ar atrage și pe mine, nu-ți face probleme. Nu am ascuns nici-o secundă, la nici o persoană (indiferent de treaptă) faptul că prietenia

mea față de tine rămâne nealterată, indiferent de statutul tău¹ juridic sau social. Greu ar fi deci să am dificultăți.

Dragă prietene, sunt însă trist. Greutățile tale sunt mai mult ca oricând resimțite de mine, care trăiesc și eu momente dificile de confruntare cu propriile mele opinii. Am ajuns în Italia prea târziu. Dacă ajungeam acum trei-patru ani mai aveam timp să învăț bine engleza și să mă consolidez într-o ramură a științei nesupusă intemperiilor. Cu puțină șansă poate voi avea posibilitatea să devin, în 10 ani, profesor în România, de istoria artei, dacă nu cumva lumea asta dementă va exploda până atunci. Am o mare bucurie ori de câte ori aud că ai un succes. Sunt convins că într-o bună zi vei fi primit cu flori la aeroportul Otopeni, eu din nefericire, fiind absent. Ai grijă de această minunată ființă pe nume Michelle. Te îmbrățișez

Grigore

P.S. Te rog foarte mult, fă-mi acest mic serviciu. Trebuia să aduc la Paris domnișoarei Manuela Ghika (26 ani, fata principesei aflată acolo de 20 ani) aceste diapozitive ce o înfățișează pe aleasa ei mamă, o veritabilă doamnă care nu se sfiește să vândă discuri la magazinul Muzica. Fata e secretară la Albin Michel. Are adresa 14 rue Campagne Première, 75,

XIV/Paris/tel(efon) 32.58.166. Dacă nu vrei să o vezi, verifică te rog telefonic dacă adresa e exactă și pune-le într-un plic fără explicații. Dacă o vezi, spune-i că a trebuit să rămân în Italia și vin la Paris mult mai târziu, motiv pentru care te-am rugat pe tine să le transmiți. Fata din diapozitive e soră-sa, prietenă cu mine. Merită o privire. Mulțumiri, Grigore.

P.P.S. Uitam de telefon. Este 43554/Scuola Normale/prefixul Pisei 050.

Între orele 13-13,30 și 20-20,30 sunt la masă, unde se pasează automat toate legăturile. Aceeași centrală face legătura cu interiorul 71, unde am un birou (ufficio 34). Telefonul fiind pe coridor nu prea răspund.

În cameră (interior 83 – camera 121), aflată în aceeași clădire cu restaurantul școlii unde iau masa, pot fi de găsit doar după ora 23. Întrucât nu prea ies din clădirile școlii pot fi ușor găsit sau anunțat când să aștept un telefon.

Cel mai comod este însă la prânz sau seara când răspund imediat. Se exceptează zilele de 15-16-17 când voi fi la Torino pentru a mă întâlni cu un profesor.

¹ Pagina următoare a scrisorii este redactată pe o hârtie care are scris în partea de sus, cu creionul, „Lundi; Cafe Select; 13,45”

VASILE STURZA (II)

Întâiul Prim-President al Curții de Casație, 1810-1870.

de Constantin Dobrescu

Nu cred că Domnul să fi vrut să însărcineze pe A. Panu cu formarea noului guvern moldovean, precum s-a susținut, pentru că A. Panu avea idei prea îndrăznețe, cari ar fi pus de la început pe Domn în opoziție cu puterile garante; ci trebuie să fi gândit după cum a și lucrat, adică însărcinând pe V. Sturza cu formarea guvernului. Ministerul său a fost de scurtă durată. Dela 24 Ianuarie la 8 Martie 1859. Prima chestiune, care se pune, era aceea a bugetului. Casa statului era sleită și mijloacele de guvenare lipseau. Pînă la împlinirea noilor impozite trebuia să fie contractat un împrumut de 5.000.000 lei, care, dacă s-a aprobat de adunare, s-a aprobat numai condițional, ca sumele să nu meargă la cheltuielile de guvernare, ci la scopurile Unirei. Aceasta era ideea lui Panu, care ar fi vrut ca Domnul să pornească cu armata spre Muntenia ca să impună Unirea. Sturza, față de această împrejurare, care a făcut să cadă și primul minister muntean, în aceleași condițiuni, a prezentat demisiunea cabinetului. Domnitorul a primit demisiunea, însă a continuat a-i păstra stima sa pentru înțelepciunea practică ce arătase, însă de sigur și-a rezervat gândul de a-l folosi la ocaziunea ce știa că se va presenta.

Această ocaziune a fost înființarea Curții de Casație din 1861. Cuza în înțelegere cu C. Brăiloiu au făcut numirile la noua instituție. Numirile s-au făcut observând egalitatea între cele două principate; însă

pentru că Casația trebuia să fie obiect de compensații pentru decapitarea Iașilor, primul president a fost ales în persoana lui V. Sturza, ca și aceea a procurorului general în persoana lui Mihail Kogălniceanu. Kogălniceanu nu a primit. Sturza, pentru care magistratura a fost tot-deauna cariera de care a rămas legat, a primit și și-a consacrat toată activitatea pentru îndrumarea acestei noi instituțiuni. El i-a condus primii pași șovăitori. El i-a inițiat Regulamentul ca și Buletinul. El a apărut-o contra atacurilor aduse ei, nu numai din fruntea instituției, dar și în Corpul Ponderator, din care făcea parte ca șef al magistraturei. Și chiar de la început Casația a fost ținta atacurilor, pentru că de la început (1862) a avut de judecat ca Înalță Curte de Justiție, procesul ministerului Manolake Costake Iepureanu din 1860. Adunarea legislativă abandonase oare-cum procesul, pentru că nu trimisese reprezentanți din sânul său, cari să susție acuzarea și ea a fost lăsată în seama procurorului general, care nu a pus concluzii; iar Curtea din lipsă de dovezi a achitat. Acest proces a fost începutul nenorocirilor Casației, cât și a lui Sturza, care a pus pieptul său înainte pentru a apăra instituția. Atacurile s-au manifestat, de câte ori politica aducea la bara Curței de Justiție vre-un Minister căzut de la putere.

Această împrejurare s'a arătat din nou la 1866. Atunci, așa zisii „salvatori de la 11 Fevruarie”, cari

detronaseră pe Cuza, în parte numai cu oare-care dreptate, au început o prigoană sistematică împotriva a tot ce fusese oamenii de la 2 Mai 1864. În primul rând au trimis în judecata Înaltei Curți de Justiție Ministerul N. Krețulescu. Pentru succesul acestei întreprinderi trebuia circumvenită Curtea de Casație. Un partizan aveau în persoana primului grefier G. Missail. Care mai târziu avea să fie raportor în Cameră pentru trimeterea în judecată a Min. L. Catargiu din 1875. Un altul au găsit în persoana lui Al. Papiu-Ilarian, procurorul general numit în locul lui Sc. N. Ghika și care demisionase pentru-că se simțea oarecum răspunzător de detronarea lui Cuza. De atunci au început atacurile. Ele au pornit de la micile șicane (ceasornice date îndărat pentruca membrii să fie în întârziere; condică de prezență închisă de primul grefier; condici ținute închise în saltarul procurorului general, etc.) și până la atacurile grave aduse Curței și în cari, la fie-care moment, săgeți la adresa Primului President, ca om de regim vechi, ca și cum el Papiu, nu ar fi fost contimporan cu el (procese disciplinare în care se contesta Curței dreptul de a judeca; rostiri disprețuitoare cu spatele întors la Curte; procese în cari procurorul general dădea ordine de rearestare, deși Curtea ordonase liberarea; trimeteri în judecata de Consilieri ai Curței pentru motive imaginare). Toate acestea au mers într'un ritm lent până la venirea în fruntea Ministerului de Justiție a lui Anton Arion, când ritmul atacurilor se precipită și cu intenția de a da lovitura de grație: modificarea Legei Curței de Casație și înlocuirea membrilor ei.

Atacurile împotriva Magistraturei și Casației au fost atât de violente, încât au speriat chiar pe colegii din Minister ai Ministrului de justiție. Min. Arion a trebuit să părăsească locul. Primul grefier e scos, însă i se dă ca compensațiune Secretariatul general al Justiției. În ajunul alegerilor din Noemvrie 1867, A. Arion este readus la Justiție și după victoria în alegeri, din nou: interpelări în Cameră; depunerea legii, care este cerută a fi cercetată cu urgență.

Opoziția ia în mână apărarea Casației și guvernul a fost la două degete de cădere. Sturza în comunicate demne apără onoarea Casației și a membrilor ei. Nouă satisfacție: trecerea lui Papiu-Ilarian în Curte și retragerea proiectului de lege.

Totuș la cât-va timp după aceea, guvernul care nu cedase de cât în aparență, revine asupra măsurilor: Papiu-Ilarian este readus procuror general; patru dintre Consilieri sunt înlocuiți; iar după alte 2 luni, alți 4, cari formulaseră cereri de regulare la pensie pentru data când vor ieși, sunt considerați demisionați și înlocuiți.

De data aceasta V. Sturza, găsind atacul prea brutal, a reacționat. El, care răbdase de câte ori atacurile se adresase persoanei lui, nu a mai răbdat atacurile, care se aduseseră inamovibilității instituțiunii.

A înaintat Domnitorului, în mâinile căruia depusese jurământul, demisiunea sa 1). Ministerul primește demisiunea și cu raport motivat cere înlocuirea lui prin C. Hurmuzaki. Chestiunea, de data aceasta a

făcut mare vâlvă și toate gazetele vremii o discută. Dacă demisia i-a fost primită, Min. Justiției a fost și el înlocuit cu un Consilier al Curței de Casație; iar după cât-va timp cade și Ministerul, care comisese greșeala de a ataca cea mai înaltă instanță a țării, tocmai în momentul când se discuta suprimarea capitularelor cu puterile străine. Acestea cu drept cuvânt observau, că dacă ast-fel este tratată Justiția țării, cum mai puteau fi garantate drepturile justițiabililor străini.

Domnitorul, care nu putea manifesta ceea ce păstra în simțămintele lui, a arătat însă stima ce o purta lui Sturza, căutând să repare necuviința făcută, alegând pe soția lui Zulina Sturza ca doamnă de onoare pe lângă tânăra principesă Elisabeta de curând venită în țară.

În urma demisiunii, Vasile Sturza s'a retras la Bacău unde și-a trăit restul zilelor ce mai avea de trăit și care i-au fost scurtate de amărăciunea de a fi fost obligat să plece în aceste condițiuni, el, care ajunsese la cele mai înalte situațiuni în stat și pentru care Parlamentul votase recunoștința, ca unuia ce bine meritase dela patrie. La 11 Ianuarie 1870 a încetat din viață în vârstă numai de 59 de ani și 10 luni. Parlamentul a dispus să i se facă funeralii naționale și recunoaște acum că fusese o fală a țării.

Dreptatea față de el nu se mai putea restabili Curții. Eternitatea ștersese urma nemecniciilor omenești.

Dreptatea însă față de el o poate restabili în parte numai Magistratura.

Cele câteva cuvinte rostite de câți-va Consilieri ai C. de Casație în câteva împrejurări solemne, nu sunt suficiente pentru cel care a fost cel dintâi și cel mai mândru dintre Primii-Președinți ai Curței de Casație.

Magistratura îi datorește Cultul amintirii lui, care zi de zi să evoce tuturor celor cari calcă în lăcașul Justiției, caracterul acestui magistrat.

Nu vorba, ci bronzul trebuie să perpetueze fața lui; bronzul, care este simbolul firei lui. Locul lui este să stea de strajă la intrarea Casației alături de celalt caimacan: Buzdugan regentul, ca să fie amândouă pildă generațiilor de Magistrați, cari vor pași pragul Casației, de demnitatea la care s'a ridicat un magistrat și un om din rasa noastră.

P.S.- Prim-President al Curții de Casațiune D. Volanski cât și C. Viforeanu, Procuror general al aceleiași Curți, cărora le au fost supuse rândurile de mai sus, au dat aprobațiunea lor, ideei exprimate de a se ridica un bust lui Vasile Sturza, fostul Prim-President al Curței de Casație, în interiorul Palatului de Justiție din București și au autorizat pe autorul acestor rânduri să solicite tuturor magistraților din țară obolul lor pentru această lucrare.

În nădejdea că acest apel va găsi ecou în sufletele lor, căci vor înțelege sentimentele din care a pornit această inițiativă, anunță pe această cale că se ține în serviciul acestei idei pentru a strânge sumele ce se vor trimite pe adresa sa la Palatul de Justiției, București.

SĂ NU UITĂM ODISEEA TRANSILVANIEI! ȘI ISTORICUL TRATAT DE PACE DIN 1920 DE LA TRIANON! (XI)

de Ion Ștefan Baicu

11. Transilvania va fi, în veacul al XVII-lea, baza de pornire a unor planuri sau chiar încercări de a se merge pe drumul croit de *Mihai Viteazul* în istorica acțiune de unificare a țărilor române. Principii ardeleni - de la *Gabriel Bethlen* la *Rákóczi I* și *Rákóczi II* - au consolidat raporturile cu Țara Românească și Moldova. Primul dintre aceștia a emis ideea *unirii*, sub sceptrul său și cu consimțământul Porții Otomane, a tuturor românilor într-un *Regat al Daciei* - scria *Nicolae Iorga*. Tendințele de apropiere și de unire a celor trei țări române s-au amplificat spre mijlocul secolului al XVII-lea. La un moment dat, fiecare dintre cei trei domni - *Gheorghe Rákóczi*, *Matei Basarab* și *Vasile Lupu* - ar fi dorit, într-un fel sau altul, pe temeiul unor proiecte politice proprii, să dirijeze singur destinele țărilor române astfel: principele transilvănean prin extinderea suzeranității sale la sud și est de Carpați, domnul muntean prin reluarea politicii lui *Vodă Mihai*, domnul moldovean prin instaurarea propriei hegemonii asupra celor trei țări române - surori. Dar, șansele de realizare a unor asemenea planuri nu puteau deveni realități decât sub conducerea unui mare ROMÂN, întrucât tocmai românii constituiau etnia majoritară în spațiul intra carpato-danubiano-pontic: era acesta un măreț ideal istoric în acea *EPOCĂ*, vezi *Aurel Pop*.

Statutul țării românești intracarpatică s-a modificat din nou la finele veacului al XVII-lea. Ultimii ani din istoria principatului autonom Transilvania, sub suzeranitatea turcească, care au corespuns domniei lui *Mihail Apafi* (1661-1690), s-au caracterizat prin decadență economică și politică.

Nobilimea maghiară și-a continuat politica anarhică sub conducerea lui *Mihai Teleki* - *flagelul lui Dumnezeu pentru Transilvania* - și sub oblăduirea slăbănogului din fruntea țării - *mai bun de popă decât de principe* - după cum nota un cronicar ungar din epocă. În acest context, victoriile militare ale Imperiului Austro-Habsburgic împotriva turcilor, îndeosebi după eșecul acestora sub zidurile Vienei, în 1683, s-au succedat și au dus, în cele din urmă, la anexarea Ungariei, dar și a Transilvaniei, a Banatului și, temporar, a Olteniei la marea stăpânire a Vienei. Începea, astfel, dominația habsburgică, ale cărei privilegii au fost confirmate în documentul intitulat *Diploma Leopoldină* din 4 decembrie 1691 - ce va constitui baza constituțională a principatului Transilvaniei pentru mai bine de un veac și jumătate. Cu multă abilitate se recunoșteau tradițiile de autonomie și statutul separat al Transilvaniei, dar supus direct împăratului vienez și lua naștere *Cancelaria Aulică Transilvană* - cel mai important organ politic pe lângă împărăție, având misiunea de a servi interesele dinastiei habsburgice, o altă putere *HRĂPĂREȚĂ*.

Un moment semnificativ l-a constituit pacea din

1699 de la *Karlowitz*, prin care Turcia, învinsă într-un război, a cedat Transilvania, în mod forțat, Imperiului Austro-Habsburgic, deși nu avea dreptul la un asemenea gest conform *capitulațiilor* - vechile tratate româno-otomane.

Transilvania s-a aflat sub stăpânire habsburgică în perioada 1688-1867: deci, din nou, realitățile istorice anulează pretențiile aberante că asupra acestei provincii românești ar fi existat dominația Ungariei. Principatul Transilvaniei dispunea de o DIETĂ proprie, independentă de cea a Ungariei, care era tot sub dominația dinastiei de Habsburg; în principat funcționa o proprie administrație de stat, uneori existând și tendințe de a desfășura o politică externă fără consimțământul Vienei - vezi și *N. Iorga*.

Înființarea *bisericii greco-catolice* a fost una dintre metodele habsburgilor de a-i atrage pe români și de a consolida noua stăpânire în Transilvania. În timpul tratatelor cu reprezentanții împăratului s-a schițat un program politic și, astfel, în a doua *Diplomă Leopoldină* din 1701 și-au făcut loc revendicări românești: celor uniți cu biserica Romei, preoți și laici, li se acorda un statut politic similar cu cel deținut de *națiunile privilegiate* (ungurii, sașii și secuii); de asemenea, românii uniți nu mai erau considerați *tolerați*, ci fii ai țării. Dar, aceste prevederi legale n-au fost aplicate în practică. Cauza: opoziția îndârjită a nobilimii maghiare și a patriciatului sașilor și secuilor, precum și, desigur, a așa-numitelor *religii recepte*, deci oficiale.

Dincolo de noianul de dificultăți ivite cu acest prilej, momentul apariției bisericii greco-catolice va constitui, totuși, punctul de plecare pentru lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania - vezi și *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal*, 1920, de *Silviu Dragomir*, și *op. cit.* de **Ștefan Pascu**.

În epocă, *ODISEEA* spațiului intracarpatic a înregistrat și alte evenimente de mare anvergură. În atenția publică se va situa, de pildă, acțiunea vehement protestatară, legală, în frunte cu episcopul greco-catolic *Inochentie Micu* zis și *Klein*; în numele majorității românești, el va declara în anul 1735: *Să nu se hotărască nimic despre noi și fără de noi și în absența noastră*, aducând în sprijin factorul demografic și argumentația istorică, adică originea romană, vechimea și continuitate românilor în Transilvania.

La puțină vreme, în anul 1784, va izbucni *marea răscoală* a țăranilor iobagi, îndeosebi români, în frunte cu *Horea*, *Cloșca* și *Crișan*; să menționăm radicalismul programului propus spre aplicare, în cap de listă aflându-se desființarea nobilimii și împărțirea suprafețelor ei de pământ țăranilor.

DOCTRINE ȘI CURENTE POLITICE (IX)

de Ion Ștefan Baicu

1 bis. În România interbelică, *Federația Partidelor Socialiste*, constituită în 1921, la congresul său de la Ploiești, se va transforma, în 1927, în *Partidul Social-Democrat*, în frunte cu *Ion Flueraș*, *Eftimie Gherman*, *Iosif Jumanca*, *Lothar Rădăcenu* și alții; ca organe centrale de presă erau *Socialismul* și, apoi, *Lumea Nouă*. În 1927, *Constantin Titel Petrescu*, figură dominantă a social-democrației românești în perioada interbelică, împreună cu alți social-democrați, au înființat un nou *Partid Social-Democrat*... Noul partid făcea eforturi pentru a se diferenția de comuniști, insistând asupra faptului că reformele, pe care le solicita, trebuiau realizate prin procesul democrației parlamentare și nu prin preluarea puterii prin revoluție. Acest program a rămas documentul de bază al democrației sociale din România până după cel de al Doilea Război Mondial – apreciază istoricul american **Keith Hitchins** în volumul *Istoria României* de sub egida Editurii Enciclopedice, 1998, București.

În perioada de după cel de al Doilea Război Mondial, începând, îndeosebi, cu anul 1950, evoluția ideologică a partidelor socialiste și social-democrate din țările europene occidentale s-a caracterizat prin respingerea socialismului revoluționar marxist și prin accentuarea strategiei reformist-pragmatice, confirmate în praxisul politic – scrie, în op. cit., politologul **Anton Carpinski**. Linia generală, în conduita mișcării socialiste și social-democrate apusene, pentru deceniile postbelice, se va axa pe promovarea socialismului democratic și reformist, urmărindu-se, astfel, ca ideile și tezele sale să se coaguleze într-o nouă doctrină sau cel puțin într-un puternic curent politic. Din experiența istorică reiese să socialismul democratic și-a găsit deja aplicarea și roadele în unele țări occidentale, unde strategia de adaptare la realitățile capitaliste a dat rezultate, în genere bune, mai ales în privința protecției sociale. Să exemplificăm afirmațiile cu situațiile constatate, în Suedia, Austria, Spania, Franța, în ultimele decenii, Finlanda și în alte state ale Europei.

În anii de după căderea sistemului totalitar comunist, doctrina SOCIAL-DEMOCRATĂ a intrat într-o nouă fază sau etapă de dezvoltare și de afirmare. Protagonistii ei au renunțat la unele iluzii de odinioară în legătură cu făurirea unei așa-numite societăți socialiste; în schimb, au pus și pun accentul pe necesitatea consolidării statului de drept, pe funcționarea economiei de piață și a sistemului politic pluralist, acordându-se atenție prioritară măsurilor de protecție socială a categoriilor umane nefavorizate. În România de astăzi, ca și în alte țări din centrul și din estul Europei, se desfășoară, cu rezultate promițătoare, un amplu proces de reînchegare și de reafirmare a doctrinei social-democrate. Dincolo de unele dificultăți și de

erori, ea se află, totuși, pe un făgaș ireversibil și în țara noastră, unde P.S.D. și ALDE, o organizație liberală, s-a aflat la guvernare și a dat dovadă certă de atașament la principiile Uniunii Europene. În final, se poate aprecia că SOCIAL-DEMOCRAȚIA s-a impus deja ca una dintre principalele doctrine politice ale epocii contemporane; ea a devenit, în Europa, inclusiv în România, alternativa viabilă privind organizarea și conducerea democratică a societății de azi. Ideea social-democrată din occident a câștigat, așadar, întrecerea istorică cu ideologia și cu politica comunistă – scrie politologul **Nicolae Kallos**. Recent, în spațiul public se susțin vizibil valorile esențiale ale acestei DOCTRINE, fiind vorba despre libertate, egalitate, justiție și solidaritate – cf. *Fundamentele Social-Democrației*, 2012, Berlin, de **Tobias GOMERT**. Să ia aminte Contestatarii!

2. NAȚIONALISMUL – IERI ȘI AZI. ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN EUROPA

În secolele XVIII și XIX a apărut și a făcut aderenți NAȚIONALISMUL – mai întâi ca un curent destul de viguros, apoi ca o adevărată doctrină politică: el, naționalismul, s-a conturat odată cu formarea primelor națiuni și a statelor naționale moderne, căpătând, însă, semnificații diverse și chiar contradictorii în secolul XX. În context, se consideră că au devenit evidente cele două sensuri sau perspective ale naționalismului: la un pol s-a cantonat sentimentul național al unui popor sau al unei etnii, care, în genere, în cunoștință de cauză, lupta pentru apărarea propriei demnități și a valorilor, drepturilor și libertăților lor legitime. La celălalt pol s-a situat exacerbară, uneori nemăsurată, a sentimentului național, prin adoptarea de atitudini agresive și intolerante față de alte comunități umane, care, câteodată, aparțin altor etnii. Naționalismul constructiv, democratic este un factor de progres, care se află la antipodul naționalismului șovin, rasist sau xenofob, pornit din motive declarate sau ascunse împotriva altor națiuni, naționalități sau etnii – notează politologul bucureștean **Ion Miștan** (în manualul *Politologie*, Editura Fundației România de Măine, 2000).

În plin secol XIX, naționalismul era deja un curent general european, devenit, apoi, doctrină politică și oferind baza teoretică pentru formarea și afirmarea unor state naționale și pentru lupta de eliberare de sub dominație străină a unor popoare asuprite. La *Dunărea de Jos*, bunăoară, revoluțiile de la 1821 și 1848, unirea de la 1859 și obținerea independenței de stat la 1877/1878 au constituit acte naționale de maximă însemnătate în istoria poporului român; de asemenea, un caracter național a avut mișcarea de emancipare a românilor din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia – efort sprijinit de confracții lor din vechea Românie. Vezi și Aurel Pop.

GEOPOLITICA ȘI GEOSTRATEGIA (III)

de Ion Ștefan Baicu

Să ne oprim succint la derularea procesului legat de evoluția, în timp, a celor mai de seamă școli de geopolitică din lume. **ȘCOALA DE GEOPOLITICĂ FRANCEZĂ:** în țara cocoșului galic se consideră că *părintele intelectual al geopoliticii franceze* a fost **Eliséé RECLUS**, el a trăit între anii 1830 și 1905 – care pornise de la viziunea proprie asupra *TERREI* ca o totalitate complexă în permanentă schimbare. Reprezentantul proeminent avea să devină, însă, **Paul VIDAL de la Blache**, născut în 1845 și decedat în 1918; el a publicat *La France de l'Est*, cea dintâi carte de geopolitică din Franța și una dintre primele din Europa: o lucrare patriotică, ce justifica apartenența provinciilor *Alsacia* și *Lorena* la statul cu capitala la *PARIS*. Deosebit de activă se va dovedi *Școala Geopolitică Franceză* în epoca contemporană. Printre exponenții ei mai cunoscuți se află personalități de seamă, care au introdus în circuitul științific și cultural apreciate studii și cărți, precum: **Jacques DROZ** cu *L'Europe Centrale* – în 1960, **Michel FOUCHER** cu *Front set Frontières* – în 1991, **Pierre BEHAR** cu *Une géopolitique pour l'Europe* – în 1992, **Christian DAUDEL** cu *Geografie, Geopolitică și Geostrategie* – în 1994, **Jacques Le RIDER** cu *MITTELEUROPA* – în 1997, **Paul CLAVAL** cu *Geopolitică și Geostrategie* – în 2001, **Aymeric CHAUPRADE** și **François THUAL** cu *Dicționar de Geopolitică* – în 2003, lucrări publicate la Paris, Iași și București. *Se poate, fără îndoială, afirma că demersurile franceze, atât universitare, cât și diplomatice, legate de Europa Centrală, în secolele trecute, au fost, în mare parte, axate pe numita teamă de dominația germană în OSTMITTELEUROPA;* în context, de aceea, după pierderea luptei din 1871 de la Sedan, *obsesia diplomației franceze va fi mereu aceea de a slăbi Tripla Alianță de sub conducerea Germaniei* – notează francezul **Jacques Le RIDER**, în 1997, în esul *MITTELEUROPA*, o zonă formată în jurul Vienei, însemnând *Europa de Mijloc* sau *Europa Intermediară*. În fine, unii vechi adversari ai monarhiei austro-habsburgice doreau ca *Germania să fie ținută la distanță de MITTELEUROPA, pledând pentru întărirea Micii Antante* – compusă, se știe, la inițiativa lui **Take Ionescu**, din România, Cehoslovacia și Jugoslavia – vezi și *La vision française de l'Europe Centrale*, în 1991, de francezul **Antoine MAREȘ**; se recomandă și consultarea volumului din 2003: *Dicționar de Geopolitică*, editat la *BUCUREȘTI*.

Și acum despre **ȘCOALA DE GEOPOLITICĂ ANGLO-AMERICANĂ**. Primul mare geopolitician din *S.U.A.* avea să fie **Alfred MAHAN**, care și-a întins viața între 1840 și 1914. Ofițer de marină, atingând înaltul grad militar de *AMIRAL* și, de asemenea, profesor la *New-Port Naval War College*, el va deveni un proeminent analist în sfera *geopoliticii* și a *geostrategiei* americano-britanice; în demersurile sale - de pildă în

lucrările *The influence of sea power upon History* și *The interest of America in Sea Power* – în anii 1890 și 1898 – **Alfred Mahan**, primul profet al supremației *S.U.A.*, susținea *teoria puterii maritime* și asocierea cu *britanicii* pentru dominația asupra *mărilor și oceanelor*, determinându-i pe *germani* să se mulțumească doar cu rolul lor în Europa. La rândul său, **Halford MACKINDER** – a trăit din 1861 până în 1947 – avea să fie un impunător sol al geopoliticii și geografiei din *Marea Britanie*. După studii efectuate la Universitatea *OXFORD* și în urma exercitării funcției de decan la *Facultatea de Științe Economice și Politice* din Londra, el va fi ales ca membru al parlamentului britanic și desemnat ca amiral al flotei engleze; să menționăm, însă, și calitatea lui de înalt comisar în sudul Rusiei Sovietice. Opera lui **Halford Mackinder** a văzut lumina tiparului sub titluri semnificative: *The geographical pivot of History* – în 1904, dar și *The round world and the winning of the peace* – în 1943, cea din urmă traducere însemnând *Întreaga Lume și Victoria Păcii*. Să menționăm aici doar câteva teze *mackinderiene*: din cauza configurației lor geografice, unele popoare continentale se simțeau într-o stare de asfixiere a propriei puteri și, de aceea, au trecut la cucerirea formațiunilor maritime, astfel regatul antic macedonean a acaparat polisurile grecești, iar Roma a distrus Cartagina lui Hannibal. Și încă o formulă lăsată moștenire de el: *Acela care ține sub control Europa de Est va domina inima lumii* – *HEARTLANDUL* -, *acela ce domină insula mondială* – alianța dintre Rusia și Germania – *va domina lumea*; în context, deci, o profeție care anunța odiosul *Pact Molotov-Ribbentrop*, cel ce, între altele, va sacrifica *BASARABIA* și nordul *BUCOVINEI* în favoarea *U.R.S.S.* – vezi enciclopedia on line *WIKIPEDIA* și *Tratat de Geopolitică*, în 2004, de **Ilie BĂDESCU**.

Interesantă avea să devină și opera geopoliticianului american de origine olandeză **Nicholas SPYKMAN**, născut în 1893 și decedat în 1943; el a funcționat ca profesor la Universitatea *YALE* din *S.U.A.* și ca director al vestitului *Institut de Studii Internaționale*, dar și cu atribuții de consilier al președintelui *Franklin Delano Roosevelt*. Ideile sale se regăsesc, în special, în cele două lucrări, publicate în anii 1942 și 1943 cu titlurile: *America's strategy in world politics* și *The Geography of Peace*, în care a tratat *teoria rimlandului*, adică *teoria reliefului la țarmuri*; el atrăgea atenția că, pentru a controla mapamondul, se impuneau întreprinși acești pași: *Să domini coasta pentru a stăpâni Euro-Asia și să domini Euro-Asia pentru a stăpâni LUMEA*. Nu demult a activat și geopoliticianul nord-american de origine poloneză **ZBIGNIEW BRZEZINSKI**; el a fost *consilier* al unor președinți ai *S.U.A.* – cam prin anii de după 1970.

Diana Barbu - Poeta „Iubirilor Nesfârșite”

de Ion Dumitru

După remarcabilul debut poetic cu ZIUA DE NAȘTERE (Editura “Bacoviana”, 1993, București), profesoara dr. istorie, Diana Barbu, de la Colegiul “Ferdinand I” Măneciu, județul Prahova, revine cu volumele de poezii DRAGOSTE - DEMENTĂ - DISPERARE (Editura “Amurg sentimental”, 2018, București) și “OEMELE IUBIRILOR NESFĂRȘITE (Editura „Amurg sentimental”, 2019), acesta a apărut și în limba farsi, Editura “Agora Press”, 2018.

Cele două cărți, aflate în continuitate poetică, sunt mărturisiri lirice ale unei poete intimiste, care iubește cu adevărat omul, viața, natura, dar ale cărei trăiri cunosc și neîmplinirile, dezamăgirea, victimizarea, disperarea chiar.

În VICTIMA ÎNTOTDEAUNA (vol. “Dragoste - demență - disperare”):

*Legată de mâini și de picioare,
Legată la gură și asta mă doare,
Legată prin vrăji și prin deochi,
Legată oricum, dar nu la ochi.*

*Doar ochii-mi rămân din tot ce mai sunt,
Dor ochii ce, iată, se fac chiar cuvânt,
Și când pentru mine dispari interzis
Doar ochii-mi rămân sa te vadă în vis.*

poeta mărturisește ca din starea de victimă, de condamnată, de disperare (sugerată prin insistența termenului „legată” și „dispariție interzisă”) poate ieși doar prin vis.

În VIS (vol. „Poemele iubirilor nesfârșite”) prin:
*Să pot să te-aud, să pot să te simt,
Să-ți spun milioane cuvinte de-alint,*

poeta își imaginează cascade “reversând flori și parfumuri”, dorind să se schimbe-n “columna de diamant” sau “copac cântător”.

În TRIBUT (vol. “Dragoste - demență - disperare”), crede ca iubirea presupune și sacrificii, îndurări, dar ca are și o “parte de rai”:

*Orice iubire se plătește
Cu sânge, lacrimi și cu viață,
Cu sufletul care descrește
Ori curcubeu ieșit din ceață.*

*Dar pentru partea ei de rai
Purtăm și lanțuri la picioare
Și ni se par ca-s flori de mai
Sau aripe nemuritoare.*

Volumul “Poemele iubirilor nesfârșite” are, cel puțin, două înțelesuri esențiale : al iubirii nefinalizate, sortita din start sa dispară (RECVIEM ABSOLUT) , neconcretizate în ceva omenesc (vezi POEM DE DRAGOSTE RATATĂ) și al iubirii eterne, aflate sub semnul destinului (vezi MIRABILA, RUGA, METAMORFOZE etc.)

*Uneori, poeta e tristă, întrebătoare, revoltată:
Iubiri interzise, iubiri ucise,
Iubiri condamnate, iubiri nevisate
De ce mi le dai, Doamne doar mie
pe toate ?*

(INTEROGAȚIE)

Alteori e sinceră (SINCERITATE):

*Aș omorî la drumul mare pentru tine,
Aș provoca și sfinți și diavoli, știi prea bine,
Desculță-aș trece peste jar, ninsori,
Tortura-aș îndura de mii de ori,
Doar pentru-un semn din partea-ți, o privire
Fără sa știi de-i ura sau iubire.*

Se întâmplă sa fie și “beată de iubire” sau “ucisă de iubire”.

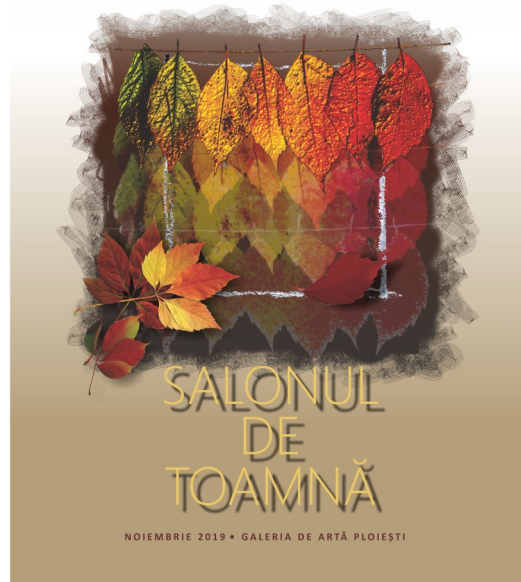
Se pare ca în ansamblul poemelor de iubire este cazul fie al unei iubiri pentru un om imaginar, simbolistic, pentru o nălucă, fie al unei proprii experiențe de viață.

În cele 211 poezii, cât conțin cele două volume, se întâlnesc numeroase dedicații/invocări/evocări ale unor nume ilustre, precum Goethe sau Eminescu, ca și ale unor poeți consacrați: Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Gheorghe Tomozei, Emil Brumaru și alții.

Universul poetic al celor doua volume se încheie cu catrenul reactiv DEDICAȚIE:

*Ca dintr-o ciutură cu apă rece
Dă-mi sărutul tău și tot nu-mi trece
De dragoste, tristețe și de dor –
Te mai sărut o data și-apoi mor.*

din care se simte o vădită undă eminesciană.

Medicul G. Cosma, un intelectual în postumitate

de Constantin Dobrescu

S-a stabilit în Ploiești în anul 1888, unde a practicat medicina fiind „unul din cei mai eminenți practicieni”.

A avut totodată și o bogată activitate științifică, publicând numeroase lucrări de specialitate. A fost membru în Consiliul superior sanitar, unde și-a adus contribuția sa de știință și experiență în marile probleme sanitare ale țării.

Încă din acest an la 9 ianuarie, dr. G. Cosma alături de Max Schapira participă la sala Grand Hotel la serata organizată de „Comitetul doamnelor israelito-român” Luca Moise”, după cum consemnează ziarul Voința Prahovei din 18 ianuarie 1888.

Dr. G. Cosma a luat parte la acte importante ale vieții noastre de stat sprijinind interesele Ploieștiului și ale județului odată cu cele generale ale țării.

Tot în anul 1906, dr. G. Cosma răspunde apelului Comitetului de primire a românilor din Ardeal de a contribui „fiecare cu cât crede de cuviință pentru cheltuielile prilejuite de primirea fraților ardeleni”, acesta subscris suma de 8 lei. Cu ocazia Sfetelor sărbători de Crăciun din anul 1907 dr. G. Cosma răspunde apelului filantropului primar conservatorul Radu Stanian de a dona bani pentru ajutorarea săracilor din Ploiești, donând suma de 50 lei. Cu această ocazie s-au strâns suma de 1740 lei din care 150 lei au fost dați Comunității israelite din Ploiești, iar restul de 1590 lei s-au împărțit la 300 de săraci.

Distribuirea banilor către săracii din Ploiești s-a efectuat de către P. Cinta ajutor de primar și C. I. Gorănescu consilier comunal.

În seara zilei de 6 aprilie 1908, dr. G. Cosma asista la audierea Conferinței pe care dr. I. Cantacuzino directorul Serviciului Sanitar a prezentat-o la teatrul „Cooperativa”. Conferința „Cum devenim oficioși” a fost dată în beneficiul Azilului pentru orfani și copiii găsiți.

Dr. G. Cosma n-a putut onora invitația de a participa în ziua de 11 iunie 1909 la banchetul privind sărbătorirea lui I. A. Bassarabescu ca urmare a numirii sale ca membru corespondent al Academiei Române. Cauza era că medicul păstra doliu după pierderea regretatului său prieten Mielu Kogălniceanu. Va adresa scriitorului o caldă scrisoare pe care o redăm integral:

Iubite amice,

Regret că împrejurări triste mă împiedică a lua parte la banchetul ce se dă în onoarea d-tale.

Te felicit pentru numirea binemeritată de membru corespondent al Academiei.

Ești pe calea nemuririi consacrată în mod oficial

Însă nu oficialitatea, ci operele d-tale te-au făcut de mult nemuritor.

Să trăiești, dragă, Bassarabescule,

Să trăiască toți amicii care te sărbătoresc.

Soția dr. G. Cosma, Maria era și ea puternic implicată în viața socială a Ploieștiului. Astfel, ea semnează în 1910, apelul doamnelor ploieștene

împotriva propagandei catolice promovată de preotul Constantin Vasilescu parohul din comuna Surani destinat de reprezentanții Vaticanului la București. Soția sa era din anul 1914 membră a Societății „Mama Răniților” din Ploiești. Nu putem omite să arătăm că mama sa, Ruxandra Cosma era membră a Societății de binefacere „Caritatea”. În amintirea mamei sale Ruxandra Cosma, medicul de care ne ocupăm va dona suma de 10.000 lei pentru Azilul de bătrâne al Societății „Caritatea”, cu ocazia jubileului de 50 de ani de la înființarea acestei societăți de binefacere.

În anul 1916 dr. G. Cosma semnează alături de Luca Elefterescu, prof. A. Moșoiu, D. Munteanu-Râmnic, I. Ionescu-Quintus, D. Moșoiu, Gogu Negulescu, Bucur Spirescu, Scarlat Orăscu, etc., inițiativa și chemarea Comitetului prahovean pentru ajutorarea fraților refugiați din provinciile aflate sub stăpânirea austro-ungară, pentru că „ne-o cer interesele naționale și vocea sângelui.”

Apelul era semnat de Lelia general Candiano, Elena L. Elefterescu, Victoria Al. Radovici, Elena D. Sfetcu, Irina C. Ceruleanu, Marioara Naumescu, Zoe Romanescu, Maria căpitan Stamate, Maria Radu Stanian, Aglae Negulescu, Caterina I. A. Bassarabescu, Isabela dr. Socolescu și altele.

Dr. G. Cosma făcea parte din Comitetul executiv al Familiei luptătorilor din Ploiești, în septembrie 1914 este ales membru al acestui Comitet alături de Luca Elefterescu, Spirea Sorescu, prof. C. Rigu, I. Ionescu-Quintus, Gogu Fotescu, avocatul Becescu Silvan, M. Schapira, Bucur Spirescu, Dem I. Nicolaescu, prof. D. Munteanu-Râmnic și gl. Papazoglu. Deasemenea, încă de la stabilirea sa la Ploiești, dr. G. Cosma făcea parte din Liga Culturală fiind ales vicepreședinte, alături de farmacistul C. Tacit.

Dr. G. Cosma participă la dezvelirea a monumentului celor 19 medici și farmaciști morți eroic pentru patrie care a avut loc în ziua de 7 noiembrie 1920 în grădina publică. Inaugurarea s-a făcut în fața autorităților civile și militare, cu această ocazie s-au ținut mișcătoare cuvântări care au glorificat memoria „Vrednicilor apostoli răpuși pentru patrie.”

Alături de dr. G. Cosma la inaugurare participă preotul Ene Dumitrescu protopopul județului, generalul I. Popescu Comandantul Diviziei a XIII-a, dr. C. Vasiliu președintele Comitetului de acțiune, N. G. Lăzărescu primarul Ploieștiului care la final va lua monumentul în primire.

Aceștia au participat și la parastasul care a avut loc la biserica Sfântul Gheorghe Vechi.

Începând din 8 iunie 1921, dr. G. Cosma a făcut parte din Comitetul de conducere al Societății „Principele Mircea” în calitate de vicepreședinte. Această societate era condusă de prof. Maria Prassa soția colonelului Prassa fost comandant al Regimentului 32 Mircea.

Pagini dintr-o istorie a șahului prahovean (2)

de Constantin Marin

În 1974 este răsplătit cu titlul de Maestru Internațional I.C.C.F., pentru ca în 1982 să primească înaltul titlu de Mare Maestru Internațional. Din 1965 s-a aflat prezent, ca membru, la toate congresele I.C.C.F. Anul 1972 a marcat alegerea sa ca vicepreședinte I.C.C.F., iar la Congresul din 1985 a fost ales membru de onoare al acestui organism internațional.

Paul Diaconescu

Din anul 1979, a fost ales președinte al Comisiei Centrale de șah prin corespondență.

O activitate prodigioasă a desfășurat-o și ca arbitru, atât pe plan republican, cât și cel internațional: arbitru F.I.D.E. din 1965 și arbitru I.C.C.F. din 1969. Paul Diaconescu a condus, în 1967, Turneul interzonal de la Soussa (Tunisia), în care a evoluat și celebrul Robert Fischer. A fost prezent, ca arbitru, la trei Olimpiade: 1974 – Nisa; 1984 – Salonic; 1986 – Dubai.

A scris despre șah materiale de valoare, interesante, în ziarul local „Flamura Prahovei” și la o serie de publicații centrale, precum și la diverse reviste străine („L'Echiquier Belge”, „Telescacco Nuova”, „La Courier des Eshecs”, „Kirjeshakki” și altele).

*

Tânărul conducător al Cercului de șah „Pionul”, Paul Diaconescu era preocupat, în afară de jocul practic, și de latura artistică a șahului. Aflăm dintr-un număr al „Revistei Române de Șah” din anul 1949, că era făcută public și acceptată o temă care îi va purta numele: „tema Diaconescu”. Autorul rubricii, inginerul V. Cuciuc, explică în felul următor noutatea adusă șahului artistic: „Idea acestei teme este următoarea: albul, prin cheie, creează o amenințare oarecare. Negrul se apără, în mod indirect, interferând o figură albă, și creând astfel un câmp de refugiu pentru regele său, dar, în același timp, interferează și o figură neagră. Profitând de interferarea figurii negre, albul dă mat, interferând la rândul său o a doua figură albă, dar deschizând o linie de acțiune a unei a treia figuri, care bate cele două câmpuri de refugiu, create prin interferarea celor două figuri albe”.

Festivalul Național „I.L. Caragiale”, ediția a XVI-a

În cadrul concursului de proză scurtă, juriul, compus din prof. dr. Cristina Marian-Ionescu- președinte, prof. Gelu Nicolae Ionescu, prof. Mădălina Paula Ștefan, a decis acordarea următoarelor premii: Premiul I: Arcip Denisa, C.N. „Petru Rareș”, Suceava; Premiul II: Enache Raluca Alexia, C.N. „I.L. Caragiale”, Ploiești; Premiul al III-lea (ex-aequo): Georgescu Renate, C.N. „Al. I. Cuza”, Ploiești și Ivan Marina Mădălina, C.E. „Virgil Madgearu” Ploiești; Mențiuni: Trașcu Robert, C.N. „Nicu Gane”, Fălticeni, jud. Suceava; Țibuleac Alina Violeta, C.N. „Petru Rareș”, Suceava.

Premiul al III-lea: **Ivan Marina Mădălina**, C.E. „Virgil Madgearu” Ploiești

Ajutor

Am căutat un loc sub soare, unde să mă refugiez ori de câte ori am nevoie să mă regăsesc pe mine. Un loc departe de zgomote, de aglomerație și de energie negativă. Un loc departe de răutăți și de ispite. Un loc unde să îmi găsesc echilibrul și pacea sufletească. Un loc frumos, care să îmi amintească de frumusețea și valoarea vieții.

Am căutat un loc cât mai retras și m-am așezat pe un petic de iarbă. Lângă mine, am văzut un animal frumos, culcat la pământ, pe care l-am studiat puțin să văd dacă e rănit, dar se părea că doar fusese călcat în picioare. „Trebuie să îl bandajez cu ceva” mi-am spus în gând. Cu eșarfa pe care o aveam înfășurată la gât, am pansat piciorul animaluțului pentru a se putea sprijini în el și a putea merge. Mi-am scos sticla cu apă, am băut puțin, apoi m-am uitat spre animaluț.

- Vrei și tu ? Ia puțină apă, o să te simți mai bine !

- De ce faci asta pentru mine ? am auzit o voce.

„Ia te uită, animaluțu ăsta vorbește” mi-am spus în gând.

- Nu crezi că vorbesc, nu ?

- Ba cred, doar te aud.

- Dar nu știi că pot vorbi, atunci de ce ai vorbit cu mine ?

- Pentru că până nu vorbim cu cineva, nu știm dacă ni se va răspunde...

- De ce m-ai bandajat ?

- Ca să îți revii. Te-am sprijinit de un băț, până îți vei recăpăta puterile.

- Voi oamenii, așa faceți când sunteți la pământ ? Vă sprijiniți de un băț ?

- Nu, noi ne sprijinim de oameni dragi, de prieteni.

- Eu n-am prieteni.

- Cum nu ? Iarba, florile, vreo găză ?

- Tu ai prieteni ? Cum e să ai prieteni ?

- Am. E minunat ! Sunt oameni care se bucura pentru fericirea mea și suferă alături de mine. Nu pretind să fiu într-un anume fel ci le e suficient să fiu eu, acceptându-mă atât cu calitățile cât și cu defectele pe care le am. Cu ei împărtășesc vise și mă îmbogățesc cu amintiri. Viața a fost generoasă cu mine și m-a binecuvântat cu astfel de oameni. Pe ei mă sprijin când sunt la pământ.

- Eu nu am văzut oameni la pământ.

- În cazul nostru sufletele noastre sunt la pământ, nu trupurile.

- Dar și pe voi vă calcă alți oameni în picioare ?

- Da, mai fac și cu noi asta, dar ți-am spus, e vorba de suflet. Mi-aș dori ca printr-o minune a științei să se creeze

un dispozitiv prin care sufletele oamenilor să fie la vedere, purtate ca o broșă în piept și să reflecte trăirile autentice ale purtătorului. Am avea surpriza să constatăm că dacă privim atent, vedem că sub masca ipocrită a prieteniei interesate, interlocutorul nostru ne poate fi cel mai mare dușman. Sau că morocănosul coleg care nu glumește niciodată are acasă un părinte bolnav căruia nu i se poate asigura tratamentul optim. Sau poate că amica grasă nu e așa deoarece mănâncă prea mult, ci pentru că umple prin mâncare golul uriaș lăsat de pierderea unei ființe dragi. Poate că ar trebui ca măcar o perioadă, să avem sufletele la vedere, transparente, să poată vedea ceilalți nu numai cum arătăm la exterior, ci și ce simțim, ce temeri avem, dar mai ales cât de buni putem fi, cât de loiali, cât de iubitori.

- Să știi că pe mine nu mă iubește nimeni. Sunt singur. Mai trece câte unul, altul, se joacă puțin cu blânița mea, apoi pleacă toți.

- Ba te iubește cineva și pe tine. Uite, de exemplu soarele. El e singurul care va veni în fiecare zi negreșit. Te va mângâia și te va îmbrățișa. Și ploaia te iubește, și Dumnezeu.

- Cine e Dumnezeu ?

- E cel care a creat tot ce există. Și pe mine și pe tine.

- Eu nu cred, L-ai văzut tu vreodată ?

- Dacă nu vedem ceva, nu înseamnă că nu există. Căldura nu o vezi, dar o simți, nu-i așa ? Iubirea nu se vede, dar se simte. La fel e și cu Dumnezeu. Il simțim în suflet și în tot ce există. Tot ce există frumos, e creat de el.

Pentru câteva clipe, s-a lăsat o liniște apăsătoare. Eu contemplam natura, iar animaluțul probabil se gândea la ceea ce îi spusese.

- Când o să pleci, îți vei lua eșarfa înapoi și mă vei lăsa la pământ, așa-i ?

- Nu. Eșarfa va rămâne la tine, Am învățat de la oamenii care când pleacă de lângă cineva iau înapoi tot ce au dăruit, să nu fac ca ei.

- De ce mi-ai lăsa mie eșarfa ta ? Poate nici nu voi trece peste această noapte.

- Măcar am făcut ceva ca să te salvez. Iar dacă vei supraviețui, vei avea o amintire frumoasă despre mine.

- Și eu ? Cu mine cum rămâne ? Ce voi face ?

- Vei bucura alte suflete.

- Dar tu de ce nu rămâi cu mine ?

- Pentru că nu aparțin acestui loc. Unii oameni sunt trecători prin viața noastră. Își îndeplinesc misiunea, apoi pleacă mai departe urmându-și calea.

- Atunci de ce ai mai venit ?

- Nu știu... poate trebuia doar să te salvez!

Trenul cu fericire

Cu valiza ușoară, încercam să alerg cât mai repede. Am obosit de cât de greu îmi era sufletul. Nu știam ora la care pleacă trenul, nici cât mă costă biletul. Bunicul îmi spusese că pe astea nu le cunoști niciodată și că mai ține și de noroc. De el mi-e cel mai dor, n-am avut norocul să-l păstrez mai mult timp lângă mine. Îmi alung gândurile astea că nu vreau să mă rătăcesc pe drum.

Plimbându-mă ca să mai treacă timpul, am observat niște tarabe încărcate și am amuțit când am văzut ce sunt înșirate pe ele. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, erau

suflete. Un suflet trist se vindea pentru o mașină decapotabilă, roșie parcă, altul pentru un telefon de ultimă generație. Un suflet de adolescentă se vindea pentru faima unui corp, dar cel mai milă mi-a fost să văd sufletul unei fetițe ce se vindea pentru un ursuleț din pluș, roz. Nimeni nu a oprit-o. Uitându-mă în spate, o femeie își vindea sufletul să aibă cu ce-și crește copiii.

Mii și mii de suflete se vindeau atunci : pentru bani, popularitate, faimă, dragoste, motive și motive. E atâtea agitație, atâtea suflete, roșii, albe, chiar și suflete negre, neîngrijite, uitate. Mă întreb oare ce culoare are sufletul meu? Mai multe nuanțe ? Sau mai multe culori și nuanțe? Cu siguranță, nu poate avea o structură compactă și rigidă, pentru că dacă ar fi așa s-ar face mici fărâmițe la prima temere sau durere din dragoste. Azi sufletul mi-e roz, mă doare pata sângerie din inima mea dar sunt bolnavă de roșu. Insist să cred că viața e roz, chiar dacă o mai străbate câte o undă de negru, chiar dacă o mai asupește câte o pată de întuneric, chiar dacă o mai străpunge câte un vis spulberat. Dar ziua, când visez, razele din mine își cer drepturile de a amesteca toate culorile din sufletul meu, de a calma duritatea negrului, de a atenua indignarea violetului, de a limpezi scipirile albastre ale ochilor mei, încăpățânați să vadă viața în roz. Eu cred că îmi construiesc sufletul din minunatele flori ale experiențelor mele; flori pe care le înconjuresc cu superbele ghirlande de frunze, crescute din bucuriile pe care le trăiesc în fiecare zi. Câte o frunză e mai ruginită, dar o păstrez în suflet pentru că m-a învățat ceva important pentru mine. Nu există un tipar în aranjarea florilor și frunzelor, în distribuția culorilor și nuanțelor. Dacă privești cu superficialitate, ai avea impresia că e un adevărat haos, dar dacă te uiți cu atenție, vei observa că florile și frunzele sunt unite prin ramuri ce le țin în viață. Bucuriile mici, frunzele, mă pregătesc pentru florile experiențelor pe care le trăiesc. Cu toată multitudinea de forme și culori, mereu va fi loc pentru noi experiențe de viață, pe care să le păstrez în suflet. Și nu! Sufletul meu nu are o singură culoare! Sufletul meu are toate culorile curcubeului...

Erau atâtea suflete ce mă presau, nu le-am putut face față. Nu m-am vândut, dar m-am amanetat. Și m-a durut, pentru că am făcut-o pentru fericire, fericire care fără suflet nu se simte deloc. Când fac rost de fericire, îmi răscumpăr sufletul. Rost de ce? De fericire... pentru fericire m-am amanetat.

Am ajuns la casa de bilete. Ce de oameni îmbrăcați și goi așteptau un bilet să îi ducă undeva sau să îi ducă de aici. M-am așezat pe valiză și am clipit.

- Domnișoară, doriți ceva?

- Ce repede. Da, vă rog, un bilet la trenul cu fericire.

- N-avem.

- Nici la clasa a doua ? Plătesc mai mult, sau stau în picioare. Orice, oricum, oricând. Și mâine, dorm aici, în gară, nu-i problemă. Poate să coste oricât, numai nu suflet, acolo nu prea mai stau bine.

- Domnișoară dragă, nu am cum să te ajut. Nu știu nici ora, nici peronul, nici destinația trenului tău. Nu ți-a zis nimeni niciodată că fericirea n-are stație? Te urci din mers!

Am plecat, fără valiză dar cu speranță în priviri. Fericirea n-are stație, te urci din mers... știam eu. Te prind nesăbuit, credeai că ai să-mi scapi?

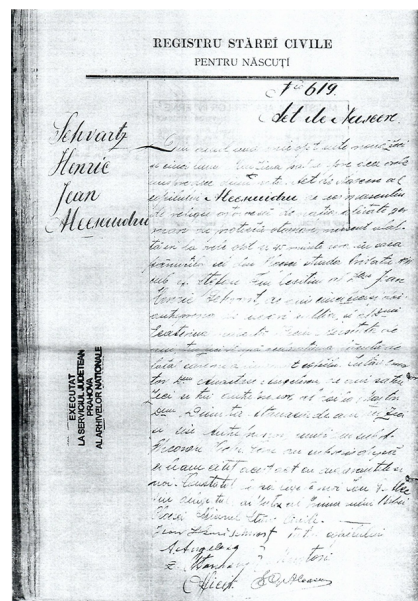
PRIMUL PILOT PLOIEȘTEAN - ALEXANDER HENRI SCHWARTZ (X)

de Alexandru Marin

Urmează specializări la școlile militare de aviație de la Chateauroux pentru avioanele de vânătoare Nieuport, iar la 3 mai 1918 se prezintă la Centrul aeronautic military de la Pau, celebră școală de aviație (chiar prima), unde a învățat acrobația aeriană. Ultima specializare a făcut-o la Școala de tir și bombardament de la Cazaux. La absolvirea cu „brio” a acestor școli, în caracterizarea pe care a primit-o de la comandanții francezi, în urma pregătirii de specialitate, se menționează: „Pilot bun, aptitudini bune de zbor și ascultător. Învăță foarte repede. Foarte conștiincios, îndrăzneț, cu mult sânge rece. Are o mare dorință de zbor. Fost observator de front, posedă o mare obișnuință a aerului. Precis și fin la aterizaj, mișcări fine și aterizare la punct fix cu Nieuport-ul și Spad-ul”. La sfârșitul lunii martie 1918, s-a reîntors în țară, fiind repartizat ca pilot de vânătoare în cadrul Grupului IV Aviație. Pentru faptele sale de arme și ca urmare a aprecierilor deosebite ale comandanților francezi, plutonierul aviator Alexander Henri Schwartz a fost avansat prin I.D.R. nr.4393 / 1919 la gradul de sublocotenent de rezervă. Deasemeni a primit brevetul românesc de pilot militar nr.154 din 11.IV.1919 (Monitorul Oficial nr.149/1919. Comandantul Haralambie Giosanu, unul dintre primii piloți militar români, îl caracteriza astfel pe Alexander Schwartz în foaia de calificare: „Sănătos și rezistent, suportă bine greutățile unei campanii. Intelligent, vioi, prezentabil, pilot de vânătoare foarte bun. A executat, în scurt timp de când a revenit pe front, România luptând până în august 1919 în Escadrila N.10, executând numeroase zboruri de recunoaștere pe Nieuport-ul monoplace, achitându-se întotdeauna în chip desăvârșit... De la începutul campaniei, din anul 1916 până în toamna lui 1917, când a plecat ca să facă pilotajul în Franța, este același aviator întreprinzător, pildă de dragoste și conștiinciozitate în executarea celor mai grele misiuni. Educație militară completă, cultură profesională bună. Foarte frumoase sentimente pentru țară și excelent camarad. Merită a înainta”. La 25 iunie 1920 este activat definitiv în aviația militară română, fiind detașat la Arsenalul Aeronautic din București, primind funcția de șef de atelier. S-a achitat bine de această însărcinare, fapt pentru care a fost numit șef de secție-nota maiorul aviator inginer Stefan Protopopescu, comandantul Arsenalului Aeronautic. S-a ocupat cu montarea și încercarea în zbor a avioanelor, fiind foarte bun pilot și zboară pe toate tipurile de avioane. Merită a fi înaintat la gradul de locotenent. Colonelul Rujinschi Gheorghe, inspector tehnic la Direcția Aeronauticii din M.C.G., nota: „Mențin notele comandantului său. Bun ofițer, bun pilot, posedă întocmit de maiorul aviator inginer Stefan Protopopescu, personalitate marcantă a aviației militare române, posesorul brevetului militar de pilot nr.1, cerea șefilor ierarhici, avansarea la gradul de locotenent a pilotului Alexander Schwartz, aducând următoarele

argumente : „Sublocotenentul Schwartz și-a început activitatea aviatică ca observator aerian, încă de la începutul campaniei din anul 1916 până în anul 1917 (23 septembrie), când a fost trimis în Franța spre a învăța pilotajul. În acest timp, execută numeroase recunoașteri în Dobrogea și în

Bulgaria. Urmează Școala de Observator de la Botoșani, după care se înapoiază pe front la Escadrila N.10 Galați, unde execută numeroase recunoașteri îndepărtate, fotografiile și reglaje de artilerie. A luat parte la luptele de la Nămolosa și Mărășești, ca observator în Escadrila F.9. Are în total 98 ore de zbor pe front. Înapoiat din Franța, este mutat în cadrul Grupului 3 Aviație de vânătoare, unde se distinge ca un excelent pilot de vânătoare. Educația sa militară, caracterul său, munca pe care o depune ne determină să-i apreciem activitatea, așa cum o caracterizează comandantul prin note foarte elogioase. La Arsenalul Aeronautic, unde a îndeplinit funcția de șef de secție, având sub conducerea sa mai multe ateliere, depune o muncă foarte conștiincioasă și îl notez ca pe unul din cei mai valoroși ofițeri din corp. Pilot neobosit, cu mult calm și finețe, contribuie pe scară întinsă la recepționarea și punerea la punct a avioanelor ieșite din atelier. Merită a fi avansat la gradul de locotenent. Comandantul Arsenalului Aeronautic, maior de aviație inginer Protopopescu Ștefan". La 1 octombrie 1922, a fost avansat la gradul de locotenent, desfășurând o activitate importantă în cadrul Grupului 3 Aviație. Maiorul Haralambie Giosanu, comandantul grupului, îl aprecia astfel: „...A fost bolnav în ultimul timp, misiunile grele îndeplinite pe front și-au spus cuvântul. În prezent este sănătos, suportă greutățile zborului, păstrându-și antrenamentul neștirbit. Are întotdeauna o ținută frumoasă și corectă, cu o educație ostășească completă și cultură generală bună. Îi place să citească, cultură profesională foarte bună, atât practică, cât și tactică. Dotat cu însușiri sufletești alese. Perfect întotdeauna în relațiile cu camarazii...” Pentru faptele sale de arme, locotenentul aviator Alexander Henri Schwartz a fost decorat cu medalia rusă „Sf.Gheorghe” clasa a IV-a și „Virtutea militară de război” clasa a II-a.

CULTURA ȘI ARTA – CONTRIBUȚII ȘI FRUSTRĂRI ÎN PROCESUL GLOBALIZĂRII (VI)

Cântecul – factor unificator al spiritualității românești: limba, religia, cultura, învățământul și arta

de Neculai I. Vicol

În cronicile și scrierile începuturilor noastre de istorie culturală, ideea călăuzitoare este cea a latinității noastre, idee care străbate și domină, de altfel, întreaga literatură istorică (Brezul, p. 20-30 passim), încă din veacul al XV-lea, când Laonikos Chalkondyles constata că suntem așezați pe aceste locuri cu limbă și obiceiuri romane. Astfel Miron Costin citând pe Toppeltin redă un episod din viața poporului daco-roman, o înmormântare, unde trâmbița constituia un element important în desfășurarea ritualului. Acest aspect a motivat nu numai scriitorii români dar și străini să recunoască originea latină a poporului român.

Deoarece transmiterea culturii se poate face potrivit cu specificul fiecărui popor și în funcție de puterile lui de asimilație și creație, cultura este expresia originală a sufletului autohton care poate aduce un element nou într-o cultură zonal-geografică, continentală sau globală. Găsim bunăoară la cronicarii noștri o înțelepciune întemeiată pe credință și pioșenie biblică, înțelepciune cu specific latin, diferit în planul istoriei și al creștinismului de cel bizantin.

Reforma creștinismului a constituit un veritabil suport de structurare și formare a națiunilor și respectiv a spiritualității acestora. Sunt puse în valoare identitățile de limbă, cultură și artă. Traducerea germană a Bibliei realizată în 1522 de Martin Luther este numită „vernaculară”, adică, într-o limbă populară.

În țările române traducerile textelor bisericești în limba română s-au făcut sub influența propagandei luterane și calvine, pornind de la cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care spune: «mai bine este a grăi 5 cuvinte cu înțeles, decât 10.000 de cuvinte neînțelese, în limba străină». Cam în aceeași perioadă se structurează la români și cele „două culturi muzicale: 1) populară și 2) a clasei stăpânitoare care la început era: - a) muzica legată de cultul creștin, iar apoi - b) din sec. al XV-lea, muzica de curte. Muzica de cult este strâns legată de cultul creștin care s-a oficiat cel puțin în sec. al X-lea în cele două limbi oficiale de cult: latina și greaca cu felul de cântare gregorian și bizantin” (Ciobanu, 1976, p. 9-59 passim). Muzica de origine bizantină a fost și a rămas muzica de cult a românilor de rit ortodox. Au început să apară cântecele spirituale: colindele și cântecele de stea. Cântecul popular propriu zis, ca și muzica populară în general, cuprinde creație autentic populară și creație a oamenilor de cultură. Creația de la oraș capătă nuanță occidentală.

Adevăratul lăcaș de cultură a rămas totuși Biserica, deoarece ea a promovat valorile morale, religioase, de limbă, culturale și chiar artistice în care este cuprinsă și muzica. Biblia a constituit motiv pentru învățatură, și pe feluritele metode de studiu ale Bibliei s-au constituit și instituțiile de învățământ de toate gradele. Muzica bisericească a reprezentat de asemenea leagănul

învățământului muzical constituit prin decret de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, care a înființat Conservatorul de muzică. Învățământul muzical de la Suceava a oferit în preajma anului 1511 manuscrise „cirilice cu cuvinte slave și grecești puse pe note bisericești pentru cântare”. Scris-cititul muzical a fost predat în învățământul cântărilor bisericești din Principate prin sistematizarea în manuale, a mici „gramaticii muzicale”.

În concluzie, epoca feudală a muzicii românești reprezintă o etapă de acumulări, de dezvoltare a folclorului și a muzicii religioase, de pregătire a formelor muzicii profesioniste care va apărea în secolul al XIX-lea. Tendința globalizatoare greacă printr-o liturghie șablon bizantină ridicată la rangul de normă bisericească, s-a dovedit a fi greu de suportat de către diversele culturi ale popoarelor creștinate, îndeosebi al celui român care are o pronunțată structură latină. Iată încă o dovadă a faptului că noosul etnic nu poate fi încadrat în paradigme globalizatoare. Cântecul, având un pronunțat rol educațional, fiind întrebuințat în mod constructiv, poate contribui substanțial la așezarea caracterelor pe făgașul bun în realizarea unei societăți sănătoase, pregătită pentru o etnoglobalizare pozitivă. Este o atmosferă cu totul minunată, cerească, în preajma sărbătorii Nașterii Mântuitorului, când colindele și cântecele de stea creează o stare de pace, de „bunăvoire” (Ev. Luca 2:14).

BIBLIOGRAFIE

- * Academia Română – Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”. (1996). *Dicționarul Explicativ al limbii române*. București: Editura Univers enciclopedic.
- * Augustin, Sfântul. (2002). *Prima cateheză*. Iași: Editura Polirom.
- * Bădescu, Ilie. (2001). *Noolgia. Cunoașterea ordinii spirituale a lumii*. București: Editura Valahia.
- * Biblia sau Sfânta Scriptură
- * Blaga, Lucian, (1997). *Trilogia cronologică. Diferențialele divine. Aspecte antropologice. Ființa istorică*, București: Editura Humanitas.
- * Boudon, Raymond, Besnard, Philippe, Cherkaoui, Mohamed, Lecuyer, Bernard-Pierre (coord.). (1993). *Dicționar de sociologie Larousse*. București: Edit. Univ. Enciclopedic.
- * Brăileanu, Traian. (2000). *Teoria comunității omenesci*. București: Editura Albatros-Clusium.
- * Brezul, George, (1974), *Pagini din istoria muzicii românești*, București: Editura Muzical.
- * Ciobanu, Gheorghe, (1976), *Izvoare ale muzicii românești*, vol.1, București: Editura Muzicală.
- * Durkheim, Emile, (1995), *Formele elementare ale vieții religioase*, Iași: Editura Polirom.
- * Eliade, Mircea, (1992), *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol.3, București: Editura științifică.
- * Iorga, Nicolae, (1928), *Istoria bisericii românești*, București: Editura ministerului de culte
- * Jeffrey, C. Alexander, Seidman Steven-coordonatori. (2001). *Cultură și societate-dezbateri contemporane*. Editura Institutul European.
- * Marrou, Henri-Ireneu, (1997), *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, București: Editura Humanitas.
- * Zamfir, Elena. (1975). *Modelul sistemic în sociologie și antropologie culturală*. București: Editura Științifică.
- * Weber, Max, (1998). *Sociologia religiei. Tipuri de organizări comunitare religioase*. București: Editura Universitas Teora.

Geometria sacră a operelor lui Constantin Brâncuși

de Olimpia Popescu

Aproape orice absolvent de liceu știe că există o geometrie euclidiană și una neeuclidiană și cam care ar fi deosebirea dintre ele. De asemenea, cine face studii superioare de matematică, știe că există geometrie diferențială, geometrie proiectivă, geometrie analitică, geometrie descriptivă, ca și alte subîmpărțiri ale științei denumită cu un singur termen, geometrie.

Cu uimire am aflat însă că, spre exemplu, Lucian Blaga comenta, foarte corect, rolul geometriei neeuclidiene, ca și a altor născociri matematice care păreau extrem de abstracte, în crearea teoriei relativității, afirmând: *Într-adevăr în grandioasa dezvoltarea a teoriei relativității, pe care Einstein avea să o dea, își găsea neașteptata, nesperată, "aplicare" o născocire ce părea doar un apanaj al imaginației: ne referim la geometria neeuclidiană a lui Riemann.* (1) Pe lângă aceste feluri de geometrii, se mai folosește și termenul de geometrie absolută, adică acea geometrie în care se renunța complet la conceptele figurale. Conceptele figurale sunt acele concepte prin care, printr-un proces de abstractizare, ca urmare a receptării unor obiecte din realitate, ne formăm pe plan mintal, imagini care nu au niciun atribut material. Spre exemplu punctul geometric nu are întindere, nu are culoare, nu are greutate, nu are niciun atribut material, ci el este o entitate mintală. La fel dreapta, deși o asemănăm cu un fir de ață bine întins, ea nu are nicio grosime, nu are nicio culoare, ceea ce este posibil numai în mintea noastră.

Recent, Academicianul Eugen Simion, într-un foarte interesant articol, a scris o adevărată geometrie a spațiilor literare imaginate de scriitori, și care pot fi spații nemărginite, infinite sau reduse la spațiul unei camere, cutie de bloc, sau așa numitele spații de securitate, sau spațiul extrem de redus (poate la o *gaură neagră*) pentru unul din eroii lui Tolstoi. (2) Pe lângă atâtea feluri de geometrii, pe care le vedem în tot ce ne înconjoară, am întâlnit și termenul de *geometrie bahică*, și pentru a-i explicata înțelesul voi reda numai o strofă din epigrama cu acest nume scrisă de Păstora Teodoreanu: *Iar când în loc de lapte bei "Madeira"/Această socoteală te conturbă/Căci tu uiți c-ai băut pe-o sferă/Pe care dreapta lui devine curbă.* Lăsând la o parte zâmbetul produs de epigramă, trebuie să recunoaștem că autorul ei folosește corect noțiunea de geodezică într-un spațiu neeuclidian. (drumul cel mai scurt între două puncte pe o sferă este pe un arc de cerc mare al ei.) (3)

În literatura religioasă, în arhitectură, în artă, dar mai ales în sculptură se folosește și termenul de *geometrie sacră*, desemnând acea geometrie care redă esența materiei care ne înconjoară, sau, care după unii autori, ar fi *măsura misterelor lumii din jurul nostru*. Nu degeaba, Platon a scris pe frontispiciul Academiei sale, *Aici nu se intră fără geometrie*. Sculptorii recunosc că anumite figuri geometrice sunt pentru ei semne fundamentale. În acest sens iată ce spunea sculptorul Silviu Oravitzan, într-un interviu publicat de revista,

Curtea de la Argeș: „Da, vorbeam atunci – și nu numai atunci – despre aceste simboluri fundamentale, cele patru simboluri ale geometriei sacre, ale artei în general; despre cerc, pătrat, centru și cruce (4)

Această idee, că esența materiei și misterele ei se exprimă prin geometrie, a fost formulată, încă din 1908, de Hermann Minkowski când a spus că între matematică și fizică exista o armonie prestabilită, rămânând ca doar prin cercetare să se releveze părți ale acestei armonii. Cine bănuia că spațiile de configurație concepute pe plan pur matematic, ca simple născociri mintale, își vor găsi, după mulți ani, aplicații în mecanica ondulatorie?

Cum sculptura operează cu corpuri care au formă, întindere, culoare, în general unele atribute materiale, percepute prin simțurile noastre, artistul abstrage unele trăsături esențiale astfel încât, prin cât mai puține însușiri, să redea trăsăturile esențiale ale unei ființe. Așa se explică aforismul formulat de Constantin Brâncuși: *Este cu totul imposibil ca să exprimi astăzi ceva real doar prin imitarea suprafeței exterioare. Ceea ce este real este numai esența. Iar dacă te apropii de esența reală a lucrurilor ajungi la simplitate.* (5) Sau: *Naturalitatea în sculptură constă în gândirea alegorică, simbol și sacralitate sau în conturarea esențelor ascunse în material, iar nu în reproducerea fotografică a aparențelor exterioare. Sculptorul este un gânditor, iar nu un fotograf al unor aparențe derizorii, multiforme, și contradictorii.* (6) Să luăm spre exemplu *Cocoșul*. Cine a văzut odată un cocos cum își svâcnește brusc în sus întregul corp, când vrea să cânte, va înțelege că sculptura lui Brâncuși, printr-o geometrie simplă, redă esența existenței acestei ființe pe pământ, sau cum spune Barbu Brezianu; *În ciuda faptului că nu este împodobit cu pene, cu piteni, cu cresta lui caracteristică, vedem cocoșul cum chipeș și triumfător se ridică pe picioarele sale, avem chiar senzația că-i auzim cucurigul strident înălțându-se spre cer* (7).

Referințe:

- (1) Lucian Blaga, *Experimentul și spiritul matematic* Ed. Humanitas, 1998, pag. 148
- (2) Eugen Simion *Insemnări rapide despre spațiul imaginar al literaturii române*. Rev. Atitudini, august 2019, Ploiești
- (3) Păstora Teodoreanu *Epigrame*. Circulă pe internet fără alte precizări
- (4) Silviu Oravitzan, *Revista, Curtea de la Argeș*, august 2019
- (5) Constantin Zărnescu, *Aforismele lui Brâncuși*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2008, pag. 100
- (6) *ibidem* pag. 101
- (7) Barbu Brezianu, *Constantin Brâncuși, 100 ani de la naștere*, București, 1976

Folclor și muzică populară de consum. Repere

de Marian Lupașcu

Folclorul este un fenomen social-identitar-patrimonial (colectiv, oral, anonim, sincretic, național, etnic) exprimat prin variante concrete. El are o dublă procesualitate:

- se manifestă prin transmiterea informală de la un individ la altul, de la o colectivitate la alta, diacronic;

- se bazează pe actualizarea textului, muzicii și mișcării coregrafice (unde există), limbaje care coexistă simbiotic. Ele nu se separă nici în performare, nici în analiză, fiecare „reinterpretare” având caracterul unei creații, în sincronie.

Folclorul nu este și nu poate fi standardizat. Transcrierea și publicarea lui reflectă una sau mai multe variante înregistrate sonor/video și analizate la un moment dat, dar nu exprimă fenomenul în sine, din cauza principiului variabilității care îl guvernează și prin care se nasc mereu versiuni. Acesta este mecanismul prin care se adaptează realităților socio-economice și evoluează.

Elemente definitorii ale fenomenului, *in situ*:

- întreaga colectivitate participă la crearea și perpetuarea folclorului, atât performerii (cântăreți, instrumentiști, dansatori, povestitori), cât și receptorii;

- la bază stă instinctul variațional al performerilor;

- nu este notat, scris;

- are funcționalitate specifică în viața comunitară.

Text:

- sintactică directă;

- exprimare concretă/metaforică;

- gen (după caracter temă și conținut text) liric, epic, dramatic.

Vers:

- neorganizat în strofă;

- vers tip („Frunză/foaie verde”);

- rima finală pereche (perfectă, imperfectă – asonanță).

Poetică:

- pseudostrofă (o singură idee dezvoltată prin paralelă, enumerare, antiteză);

- inversiune sintactică („Și te fiică veselește”);

- figuri de stil (epitet, comparație, metaforă, alegorie, hiperbolă, diminutiv, descriere, paralelism);

- dativul epic („mi-i întâlnea”);

- „că” narativ („Cot la cot că i-a legat” sau amândouă „Paloșul că mi-l scotea”);

- procedee de dezvoltare narativă (repetiție – anaforă, epiforă, anadiploză și combinații –, sufixare „laie, bucălaie”, paronomază „Paparudă, rudă”, tautologie „Sfat de sfătuit”, vers călător);

- procedee fonetice (rotacism – „să-ntâlniară”, „soacră-ta-re” –, „d” eufonic – „cu d-argint”).

Relație text–muzică:

- vers = rând melodic;

- versificație organizată de strofa melodică.

Specie:

- ritual (funerar – *Zorile, Bradul* –, nupțial – *Cântecul*

miresei, Nuneasca, La bărbierit –, colindat, *Căluș*), neritual (doină, cântec epico-eroic, baladă familială, „de dragoste”, cântec propriu-zis, dans), ceremonial (de secetă – *Paparudă, Scaloian* –, de seceră – *Dealul Mohului* –, de Paști – *Toconele*).

Categorie:

- colindă (de gazdă, de fată, de fecior, de cioban), doină „cântec lung” (de haiducie, de cătănie), cântec propriu-zis (de leagăn, de dans, de mahala, jurnal oral).

Metrică:

- sistem metric al versificației octosilabic acatalectic/catalectic (8/7 silabe) sau hexasilabic acatalectic/catalectic (6/5 silabe);

- vers izometric, omogen (începe cu silabă accentuată și revine din două în două silabe, cu excepția refrenului);

- accent metric al versificației care îl contrazice deseori pe cel tonic al vorbirii;

- procedee de restituție silabică (când cuvântul se termină cu consoană, apare silaba de completare – vocala u, o, î „bradu”, „frumoși” –, disocierea diftongului – „codrulu-i” –, diftongarea unei vocale – „codrulu-iu –, transformarea semivocalei în vocală – „săgeții” – silaba străină la început – „de”, „da”, „tot”, „le” – sau sfârșit de vers – „măi”);

- anacruză de sprijin pe consoană surdă (m, n), vocală (ă, e, ie, i) mosilabă („și”, „că”, „ce”, „da”) silabică, melismatică;

- interjecție („hei”, „of”);

- procedee de eliziune silabică (apocopa – dispariția unei vocale sau silabe atone, nu numai la sfârșitul versului – „Ori în **să**bi să ne tăiem”);

- înlocuire de vers facultativă („lai, la, la”);

- refren facultativ (dimensiune diferită de a versului) regulat (cu soț 2–12 silabe) sau neregulat (3–13 silabe, accentul tonic se păstrează);

- pseudorefren facultativ (egal cu versul);

- fracționare de vers în incize egale/inegale prin rimă interioară („Nani, nani pușor”).

Muzică:

- monodie (o singură linie melodică solistică vocală/instrumentală);

- excepțional, în cazul grupurilor/instrumentelor (cimpoi, fluier „gemănat”) apar antifonia, eterofonia, polifonia de pedală.

Scară (notată de la acut spre grav):

- sistem sonor prepentatonic/pentatonic sau modal cu substrat prepentatonic/pentatonic;

- ambitus restrâns (maxim până la sextă);

Intervalică:

- mers treptat predominant;

- salturi puține (între rândurile melodice), la intervale mici (terță, cvartă), pregătite și/sau compensate.

Punct culminant:

- tip (afirmat/extindere în zona superioară a sistemului sonor), loc (început, mijloc).

de Marian Chirulescu

NOIEMBRIE

- noiembrie – 460 de ani de când diaconul Coresi tipărește „Catehismul românesc (Întrebare creștinească)” (nov. 1559-mai 1560)
- noiembrie – Începe domnia lui Șerban Cantacuzino în Țara Românească (1678-1688)
- noiembrie – Începe să funcționeze Tribunalul de Întâia Cercetare din Ploiești (1833)
- noiembrie – 150 de ani de la apariția periodicului ploieștean „Amicul școlii” („foie pedagogică”) (1869-1870)
- noiembrie – 140 de ani de la înființarea Societății Muzicale "Lyra Prahovei", prima societate corală de amatori din Ploiești (1879)
- 1.11 – A fost descoperită „Strâmtoarea Magellan” de către navigatorul ce i-a dat numele (1520)
- 1.11 – 155 de ani de la sfințirea Bisericii Romano-Catolice din Ploiești (1864)
- 1.11 – Se naște sculptorul Dimitrie Paciurea (1873-1932)
- 1/13.11 – Se naște învățătoarea Ecaterina Iorga, soția savantului N. Iorga (1878-1941)
- 1.11 – Se naște medic primar Stelian Tămăduianu (1918)
- 1.11 – Se inaugurează Școala Română din Roma, Academia di Roma (1922)
- 1.11 – Se inaugurează Societatea de Radiodifuziune Română (1928)
- 1.11 – 90 de ani de la nașterea poetului și traducătorului Vasile Nicolescu (1929, com. Podenii Vechi, Ph. -1990, București)
- 1.11 – 85 de ani de la nașterea poetului George Boitor (1934-1976, Ploiești)
- 1.11 – S-a născut prozatorul Eugen Uricariu (1946)
- 1.11 – S-a născut prof. Petre Năchilă, director, inspector școlar (1950)
- 1.11 – Actul de constituire a Orchestrei Simfonice Ploiești (azi Filarmonica „Paul Constantinescu”) (1952), primul concert pe 18 dec.
- 1.11 – Se naște dr. în filologie și scriitoarea Daniela Zeca-Buzura (1966, Boldești-Scăieni)
- 1.11 – la ființă Uniunea Europeană în urma tratatului de la Maastricht (1993)
- 2.11 – Împărăteasa Maria Tereza a ridicat Transilvania la statutul de „mare principat”, ca provincie nesupusă altui regat (1765)
- 2.11 – 320 ani de la nașterea pictorului Jean-Baptiste-Simeon Chardin (1699) și 240 de ani de la moartea sa (06.12.1779)
- 2.11 – 235 de ani de la izbucnirea răscoalei conduse de Horea, Cloșca și Crișan (1784)
- 2.11 – 165 de ani de la moartea scriitorului și muzicianului Anton Pann (1796?-1854)
- 2.11 – 150 ani de la nașterea poetei Iulia Hasdeu (1869-1888)
- 2.11 – Se naște scriitorul Miron Radu Paraschivescu (1911-1971)
- 2.11 – Se naște scriitorul Laurențiu Fulga (Laurențiu Ionescu), (1916-19.11.1984)
- 2.11 – Se naște poetul prof. Emil Valentin Mușat (1955, Vălenii de Munte)
- 3.11 – S-a născut avocatul Panait Gh. Cantilli (1866-1956)
- 3.11 – 105 de ani de la moartea scriitorului Georg Trakl (1887-1914)
- 3.11 – 95 de ani de la nașterea istoricului literar Paul Cornea (1924)
- 3.11 – Se naște scriitoarea Grete Tartler (1948)
- 3/15.11 – 155 de ani de la înființarea Gimnaziului "Sfinții Petru și Pavel" din Ploiești (1864), azi Colegiul Național „I. L. Caragiale”
- 4.11 – 100 de ani de la nașterea filologului Aurel Nicolescu (1919, Câmpina - 1978)
- 4.11 – 95 de ani de la moartea compozitorului Gabriel Faure (1845-1924)
- 4.11 – Se nasc poetele surori gemene, Daniela și Roxana Sperlea (1973, Ploiești)
- 4.11 – Se naște sculptorul Alfred Dimitriu (1955)
- 5-25.11 – Se înființează „Pinacoteca” sau Muzeul de Arte Frumoase Ploiești (1931)
- 5.11 – Se naște ing. silvic Petre Antonescu (1858, Ploiești- 1935)
- 5.11 – Se naște scriitorul Mihail Sadoveanu (1880-1961)
- 5.11 – Se naște istoricul, muzeograful și profesorul Nicolae I. Simache (1905, com. Cosminele, Ph. - 1972, Ploiești)
- 5.11 – 110 ani de la nașterea criticului literar și scriitorului Octav Șuluțiu (1909) și 70 de ani de la moartea sa (10.02.1949)
- 5.11 – Se naște prof. univ. dr. în matematică, membru corespondent al Academiei Române, Ioan Tomescu (Ploiești, 1942), Cetățean de Onoare al Municipiului Ploiești
- 5.11 – La Vatican a fost introdus serviciul divin în limba națională a fiecărei comunități catolice (1970)
- 6/19.11 – S-a născut ing. aviator, inventatorul Aurel Vlaicu (1882-1913, com. Bălăești, Ph.)
- 6.11 – Se naște poetul Simion Stolnicu (Alexandru I. Botez) (1905, com. Puchenii Moșneni, Ph. - 1966, sat Gura Beliei, Ph.)
- 6.11 – 105 de ani de la nașterea prozatorului Alexandru Mitru (1914) și 30 de ani de la moartea sa (1989)
- 6.11 – Se naște criticul literar și istoricul Alex Ștefănescu (n.1947)
- 6.11 – Se naște scriitoarea și criticul literar, profesora Viorica Răduță (n.1951)
- 7.11 – Se naște scriitorul Albert Camus (1913-1960)
- 8.11 – 345 de ani de la moartea scriitorului John Milton (1608-1674)
- 8/19.11 – Se naște savantul Mihail Vasilievici Lomonosov (1711-1765)
- 8.11 – Se deschide Muzeul Luvru (1793, Paris)
- 8.11 – S-a născut graficiana Mazia-Rodica Zăgănescu (1860-1929, Ploiești)
- 8.11 – A luat ființă Societatea pentru învățătura poporului român (București, 1866). Pe 12 dec. a luat ființă Secțiunea de Prahova, la Ploiești.
- 8.11 – Se naște criticul literar Dumitru Micu (1928)
- 8.11 – Se naște actorul Alain Delon (1935)
- 8.11 – Se naște geograful și muzeograful Gabriel Stoian (1937, Ploiești)
- 9.11 – S-a desfășurat bătălia de la Posada dintre Basarab I și armata lui Carol Albert de Anjou (1330)
- 9.11 – 95 de ani de la nașterea scriitorului Alexandru Anastasescu (1924-1988, Ploiești)
- 9.11 – Se naște regizorul Lucian Pintilie (1933)
- 9.11 – S-a născut prof. univ. dr. ing. Vasile Mihai Gh. Baltac (1940)
- 10.11 – Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare (declarată de UNESCO)
- 10.11 – Se naște pastorul Martin Luther (1483-1546)
- 10.11 – Apare „Liturghierul” tipărit de Macarie (Mănăstirea Dealului Târgoviște, 1508)
- 10.11 – 260 de ani de la nașterea scriitorului Friedrich Schiller (1759-1805)
- 10.11 – 185 de ani de la nașterea poetului José Hernández (1834-1886)
- 10/23.11 – Se naște dr. docent în istorie Nicolae A. Constantinescu (1885, com. Scorțeni, Ph. -1971)
- 10.11 – Se naște prof. univ. dr. econ. Ovidiu V. Nicolescu (n.1943, Ploiești)
- 11.11 – Se naște regizorul de film René Clair (1898- 1981)
- 11.11 – Se naște arhivistul Dumitru Mândroceanu (1913-1970)
- 11.11 – La ora 11:00 se încheie Primul Război Mondial (1918)
- 11.11 – Se naște profesorul, omul de cultură și publicistul Mihail Vulpescu (1926, Râncezi-Nucșoara-Posești, Ph.-2012, Ploiești)
- 11.11 – Se naște poetul și traducătorul ing. Geo Olteanu (1927-2010, Ploiești)
- 11.11 – Se naște poetul Mircea Dinescu (1950)
- 12.11 – 150 de ani de la moartea scriitorului Gheorghe Asachi (1788-1869)
- 12.11 – Se naște sculptorul Auguste Rodin (1840-1917)
- 12.11 – 85 de ani de la moartea mitropolitului Pimen Georgescu (Petre C. Baicu) (1853, com. Provița de Sus, Ph. - 1934)
- 12.11 – Se naște arheoloaga și publicista Nina Grigore (1945, Valea Călugărească, Ph.)
- 12.11 – Se naște scriitorul Mircea Nedelciu (1950) și 15 ani de la moartea sa (1999)
- 12.11 – Se naște gimnasta Nadia Elena Comănescu (1961)
- 12.11 – 35 de ani de la moartea traducătoarei Eta Boeriu (1923-1984)
- 13.11 – 105 de ani de la moartea poetului Dimitrie Anghel (1872-1914)
- 13/26.11 – 110 ani de la nașterea scriitorului Eugen Ionescu (1909) și 220 de ani de la moartea sa (28.03.1994)
- 13.11 – 135 de ani de la premiera comediei „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale la Teatrul Național din București (1884)
- 13.11 – Se naște scriitorul Anton Tănăsescu (1941-1994, Ploiești)
- 14.11 – Se naște pictorul Claude Monet (1840-1926)
- 14.11 – Dobrogea redevine parte a României, după Războiul de Independență (1878)
- 14.11 – Se naște juristul și publicistul Ion Tr. Șovăială (1952, Provița de Jos, Ph.-2013, Provița, Ph.)
- 15.11 – Se naște filosoful Vasile Conta (1845-1882)
- 15.11 – Se naște speologul Emil Racoviță (1868-1947)
- 15.11 – Se naște scriitoarea franceză de origine română Anna-Elisabeth de Noailles (1876-1933)
- 15/28.11 – Provincia Bucovina se reunește cu patria-mamă, România (1918)
- 15.11 – Se naște dr. în economie Iulian Văcărel (1928, Vălenii de Munte)
- 16.11 – Ziua Mondială (UNESCO) și Ziua Internațională pentru Toleranță (UNESCO)
- 16.11 – Se naște poetul Andrei Mureșanu (1816-1863)
- 16.11 – Se naște sculptorul Gheorghe Damian (1901, jud. Ph.)
- 16.11 – Se naște teologul Dumitru Stăniloae (1903-1993)
- 16.11 – 100 de ani de la nașterea poetului Constantin Popescu-Berca (1919-2008)
- 16.11 – Este fondat organismul internațional UNESCO (1945)

- 16.11 – Se naște ziaristul Ion Cristoiu (1948)
- 16.11 – 40 de ani de când s-a deschis prima linie a metroului bucureștean
- 17.11 – 525 de ani de la moartea filosofului Pico della Mirandola (1463-1494)
- 17.11 – 150 de ani de la inaugurarea Canalului Suez (Egipt, 1869)
- 17.11 – 80 de ani de la moartea basului George Folescu (1885-1939)
- 17.11 – 75 de ani de la moartea poetei Magda Isanos (1916-1944)
- 18.11 – Comandantul Nathaniel Palmer descoperă Antarctica (1820)
- 18.11/01.12 – Provincia istorică Transilvania se reunește cu patria-mamă România (1918), eveniment serbat pe 1 decembrie
- 18.11 – Se naște pictorul Corneliu Baba (1906-1997)
- 18.11 – 95 de ani de la nașterea artistului plastic și criticului de artă Camilian Demetrescu (1924, Bușteni)
- 19.11 – Prima atestare documentară a Castelului Bran (1377)
- 19.11 – S-a născut filozoful și criticul literar Benedetto Croce (1866-1952)
- 19.11 – Se naște biochimistul George Emil Palade, laureat al Premiului Nobel (1912-2008)
- 19.11 – 100 de ani de la moartea poetului Alexandru Vlahuță (1858-1919)
- 19.11 – Se naște eseista Monica Lovinescu (1923-2008)
- 19.11 – Se naște maestrul emerit al sportului Mihai Ionescu (1936-2011, Ploiești), Cetățean de Onoare al Municipiului Ploiești
- 19.11 – Se naște prof. de istorie și publicistul Traian D. Lazăr (1941)
- 19.11 – 100 de ani de la moartea poetului Alexandru Vlahuță (1858-1919)
- 19.11 – Se naște muzeografa și publicista Iulia Stănescu-Hagiu (1943), cu activitate în Ploiești
- 19.11 – Se naște actrița Raluca Zamfirescu (1952)
- 20.11 – Ziua Universală a Copilului (declarată de UNICEF)
- 20.11/01.12 – Se naște matematicianul N.I. Lobacevski (1792-1856)
- 20.11 – Se naște prof. Ecaterina C. Al. Homorăceanu Stoescu (1852, Vălenii de Munte – m?)
- 20.11 – Se naște scriitoarea Selma Lagerlöf (1858-1940)
- 20.11 – Se naște poetul Mihai Beniuc (1907-1988)
- 20.08 – Se naște istoricul literar Ion Zamfirescu (1907-2001)
- 20.11 – S-a născut actorul Nicolae Praidă (1993-2008), fost actor la teatrul ploieștean
- 20.11 – 85 de ani de la nașterea pictorului Ovidiu Paștina (1934)
- 20.11 – 80 de ani de la nașterea scriitorului Stelian Tăbăraș (1939, com. Secăria, Ph.-2009)
- 21.11 – Ziua Mondială a Televiziunii
- 21.11 – 325 ani de la nașterea iluministului Voltaire (1694-1778)
- 21.11 – Se naște serdarul și omul politic Constantin Bălcescu (1813, Urlați-1902)
- 21.11 – Se naște memorialistul Ioan Dem Petrescu (1818, V. de Munte -1903)
- 21.11 – Se naște criticul literar Ilarie Chendi (1871-1913)
- 21.11 – Thomas Edison anunță invenția sa fonografului, o mașină care putea înregistra sunete (1877)
- 21.11/04.12 – 115 ani de la nașterea dr. ing. chimist și a omului de cultură Nicolae Carol Debie (1904-1992, Ploiești)
- 21.11 – Se naște prof. univ. dr. în teologie, părintele Constantin Galeriu (1918-2003)
- 21.11 – Se naște poetul Anghel Dumbrăveanu (1933)
- 21.11 – Se naște preotul Mihai Marin Băzavan (1951, Ploiești)
- 21.11 – 65 de ani de la nașterea istoricului prof. Ion C. Petrescu (1954)
- 21.11 – Se naște pictorul și poetul Filip Kollo (1956-m.?, Ploiești)
- 22.11 – Prima mențiune documentară a existenței țiteiului în Țara Românească, prin „Hotărnicia” dată de domnitorul Neagoe Basarab satului Secăreni, din comuna Țintea de azi (1517)
- 22.11 – 200 de ani de la nașterea scriitoarei George Eliot (1819-1880)
- 22.11 – 85 de ani de la moartea diplomatului Philippe Berthelot (1866-1934)
- 22.11 – 80 de ani de la moartea actriței Agatha Bărsescu (1861-1939)
- 22.11 – 150 de ani de la nașterea scriitorului André Gide (1869-1951)
- 22.11 – Se naște scriitorul Virgiliu Monda (Virgiliu Moscovici) (1898, Ploiești - 1991, București)
- 22.11 – Se naște compozitorul Benjamin Britten (1913-1976)
- 22.11 – Se naște scriitorul Nicolae Mateescu (1945, V. Călugărească-2016)
- 23.11 – Se naște istoricul literar Stancu Ilin (1933)
- 23.11 – S-a născut prof. de matematică Mihai Răileanu (1939-1995)
- 23.11 – S-a născut scriitorul Anton Tănăsescu (1941-1994)
- 24.11 – Se naște filosoful Benedictus (Baruch) Spinoza (1632-1677)
- 24.11 – 155 de ani de la nașterea pictorului Henri Toulouse-Lautrec (1864-1901)
- 24.11 – 145 de ani de la nașterea scriitorului Jean Bart (1874-1933)
- 24.11 – Se naște istoricul literar, prof. univ. dr. în literatură George Cristea

- Nicolescu (1911, Ploiești - 1967)
- 24.11 – 65 de ani de la nașterea cineaștului Emir Kusturica (1954)
- 25.11 – Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței împotriva Femeilor
- 25.11 – Se naște dramaturgul Lope de Vega (1562-1635)
- 25.11 – 205 de ani de la nașterea actorului și dramaturgului Matei Millo (1814-1896)
- 25.11 – Se naște prozatorul V. Marin Cucu (1915, com. Cornurile, Ph.)
- 25.11 – 60 de ani de la moartea actorului Gérard Philipe (1922-1959)
- 26.11 – În New York City, este pus în funcțiune primul tramvaie din lume (1832)
- 26.11 – Se naște eseista și traducătoarea Lucreția Ieremia (1898, Ploiești-m?)
- 26.11 – 95 de ani de la nașterea dr. în istorie Sergiu I. Columbeanu (1924, Ploiești)
- 26.11 – Se inaugurează Palatul Justiției din Ploiești (1933)
- 26.11 – Se naște canotorul Ivan Patzaichin (1949)
- 27.11 – 255 de ani de la nașterea scriitorului Naum Râmniceanu (1764-1838 sau 1839)
- 27.11 – Se naște Aron Pumnul (1818-1866)
- 27.11/10.12 – Se naște biologul Grigore Antipa (1867-1944)
- 27.11 – Savantul Nicolae Iorga este asasinat (1871-1940)
- 27.11 – Se naște istoricul Constantin I. Nicolae (1920, com. Șirna, Ph.)
- 27.11 – 95 de ani de la nașterea poetei Nina Cassian (1924)
- 27.11 – Se naște scriitorul Nicolae Costea-Teleajen (1938, Homorâciu. Ph.)
- 27.11 – 80 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar Nicolae Manolescu (1939)
- 27.11 – Se naște scriitoarea și criticul literar Irina Petreș (1947)
- 27.11 – Se naște regizorul, graficianul și omul de cultură Mihai Vasile (1951)
- 28.11 – Se naște pictorul și poetul William Blake (1757-1827)
- 28.11 – 160 de ani de la moartea scriitorului Washington Irving (1783-1859)
- 28.11 – 65 de ani de la moartea fizicianului Enrico Fermi (1901-1954)
- 28.11 – Se naște socio-antropologul Claude Levi-Strauss (1908-2009)
- 28.11 – 30 de ani de la moartea preotului duhovnic Arsenie (Zian) Boca (1910-1989, Binaia)
- 28.11 – 95 de ani de la nașterea dramaturgului și medicului Dan Tărchilă (1923, Bușteni, Ph.)
- 28.11 – Se naște poetul Virgil Diaconu (1948)
- 28.11 – Se naște soprana Mariana Nicolescu (1948)
- 28.11 – 65 de ani de la nașterea poetului Traian T. Coșovei (1954)
- 29.11 – Se naște compozitorul Claudio Monteverdi (1567-1643)
- 30.11 – Se naște arhitectul Andrea Palladio (1508-1580)
- 29.11 – 95 de ani de la moartea compozitorului Giacomo Puccini (1858-1924)
- 30.11 – Se naște scriitorul Jonathan Swift (1667-1745)
- 30.11 – Se naște profesorul Nicolae Crapellianu (1843-m.?, Ploiești)
- 30.11 – 85 de ani de la moartea poetului Cincinat Pavelescu (1872-1934)
- 30.11 - 145 de ani de la nașterea criticului literar Paul Zarifopol (1874-01.05.1934)
- 30.11 – 70 de ani de la moartea dirijorului Wilhelm Furtwängler (1866-1954)
- 30.11 – Se inaugurează festiv Monumentul ecvestru al voievodului Mihai Viteazul, în piața omonimă din Bv. Republicii (1997)

CUPRINS

Editorial, *Gelu Nicolae Ionescu* - cop.2 * Literatura română în școală, *Eugen Simion* - p.1 * O întrevvedere cu Octavian Paler, *Alex Ștefănescu* - p.2 * Stelian Constantin-Stelian, *Alexandru H. Popa* - p.3 * Galeria marilor epigramiști: Gheorghe Penciu, *C. Tudorache* - p.4-6 * Răsfoiri și comentarii, *Constantin Ardeleanu* - p.8 * Corespondența poetului Grigore Arbore cu Basarab Nicolescu, *Traian D. Lazăr* - p.9 * * Vasile Sturza, *C. Dobrescu* - p.10 * Să nu uităm odiseea Transilvaniei! și Istoricul tratat de pace din 1920 de la Traianoni!, *Ion Șt. Baicu* - p.12 * Doctrină și curente politice, *Ion Șt. Baicu* - p.13 * Geopolitica și geostrategia, *Ion Șt. Baicu* - p.14 * Diana Barbu - Poeta „lubirilor nesfârșite”, *Ion Dumitru* * Medicul G. Cosma, un intelectual în postumitate, *C. Dobrescu* - p.16 * Pagini dintr-o istorie a șahului prahovean, *Constantin Marin* - p.17 * Festivalul Național „I.L. Caragiale” (ed. a XVI-a) - p.17-18 * Primul pilot ploieștean - Alexander Henri Schwartz, *Alex. Marin* - p.19 * Cultura și arta - Contribuții și frustrări în procesul globalizării, *Neculai I. Vicol* - p.20 * Geometria sacră a operelor lui Constantin Brâncuși, *Olimpia Popescu*, p.21 * Folclor și muzică populară de consum. Repere, *Marian Lupașcu* - p.22 * Evenimente culturale - p.23-24